

LAULU-MIEHET

JUHLAKONSERTTI

LAULU-MIEHET

JOHTAA MATTI HYÖKKI

YLIOPPILASKUNNAN SOITTAJAT

JOHTAA AKU SORENSEN

JAAKKO KORTEKANGAS

BARITONI

Helsingin yliopiston juhlasali

27.4.2024 Klo 16

SISÄLLYSLUETTELO

Konsertin ohjelma	3
Puheenjohtajan tervehdys	5
Laulujen sanat	6

Matti Hyökki

Kiihdytyskaistalla toista sataa	
Laulu-Miehet 110 vuotta	
Musiikillinen lokikirja 2014-2024	14
Katse peräpeiliin	16
Täyskäännös	18
Lähimenneisyyden tutkimus	21
Vuosikymmenen juhlakalut	
Eino Linnala	23
Erkki Melartin	24
Erik Fordell	25
Räjätyskuvia tekijöistä ja pelivälineistä	
Laulajat	26
Käenpoika laulusalissa	28
Yhteinen tahtotila	31
Studio	32
Solistit, kvartetit, avustajat	35
Taiteellinen johtaja	37
Penkalta päätteille	40

Anu Jaantila

Satakymmenen lasissa!	42
Laulu-miesten levytykset 2011-2024	44

Toimituskunta: Teo Merras, Mika Lavonen, Esko Kumpunen

Painatus: Kiriprint

KONSERTIN OHJELMA

FORGET ME NOT - EHDOLLA LEMMIKEIKSI

Erkki Melartin 1875–1937

Ilmari Calamnius **Olla mullai**
Vilhelm Krag **Nu är det helg öfver havet** sol. *Perttu Mellin*, ten.
Mikael Lybeck **Perún**

Eino Linnala 1896–1973

Aarni Kouta **Lusifer soittaa** sol. *Jaakko Kortekangas*, bar.
Bertel Gripenberg **Drakeld**

Erik Fordell 1917–1981

Gabriel Jönsson **Göken galer dagen lång**
Pär Lagerkvist **Som ett blommande mandelträd**
Bo Carpelan **Vären var mest en bitande blåst**

LAKASTUMATTOMAT

Jean Sibelius 1865–1957

Larin Kyösti **Humoreski Op.108:1** (L-M 1924)

Toivo Kuula 1883–1918

Eino Leino **Sirkan häämatka** (L-M 1917)
Larin Kyösti **Tuli tuttu kevätkulta** (L-M 1916)
Eino Leino **Kevät** (L-M 1914)

Leevi Madetoja 1887–1947

Sandor Petöfi **Puron heljät helmet**
(L-M 1932) suom. Otto Manninen sol. *Mikko Türa*, ten, *Aarni Hyökki*, ten.

Selim Palmgren 1878–1951,

James McPherson/J.L.Runeberg **Darthulas gravsång**

VASTA POIMITTUA

Mikko Heiniö 1948–

Amen (L-M 2017) *Jukka Matula*, putkikello

Väliaika

Laulu-Miehet ja Ylioppilaskunnan Soittajat, johtaa Aku Sorensen

Kalervo Tuukkanen 1909–1979

Aleksis Kivi **Karhunpyynti** (Hopeamitali Lontoon olympialaisissa taidelajien yksinlaulu- ja kuoromusiikin sarjassa 1948) sol. *Jaakko Kortekangas*, bar.

Leevi Madetoja

Larin Kyösti **Aslak Smaukka op 37**
sol. *Jaakko Kortekangas*, bar. (L-M tilaus 1917 L-M KE 1926)

Jean Sibelius

A.Oksanen **Koskenlaskijan morsiamet** (L-M-RSO ensiesitys 22.4.1945)
V.A.Koskenniemi **Finlandia** (hymnin ensiesitys L-M 7.12.1940)

*Tämän mainostilan ostaja toivottaa
Laulu-Miesten ystäville hyvää konserttia.*

PUHEENJOHTAJAN TERVEHDYS

Ykköstenori Roine Richard Ryyänen riimittelee Laulu-Miesten marssin sanoja tulisesti, jopa sotaisasti. Marsi kantaesitettiin vuonna 1926 ja merkittävä osa L-M:n historiaa liittyykin Suomen ja maailmanhistorian levottomiin aikoihin. Niitä heijastavat myös lukuisat mieskuorolaulut.

80 vuotta me olemme kuitenkin saaneet elää rauhassa kehittäen maamme taloutta ja kulttuuria. Laulu-Miehet rakentaa olemassaolonsa menneiden sukupolvien vankoilte harteille, uhrauksille ja saavutuksille. Mutta onko L-M vain maineikkaasta historiastaan voimansa ammentava korporaatio, joka edelleen kokee harteillaan suomalaiskansallisen instituution ja ”mylvivien uroiden” raskaan taakan? Kantavatko Finlandia-hymni ja Jääkärimarssi ensiesittäjiään tänäkin päivänä?

Millainen instrumentti ja yhteisö on Laulu-Miehet 2020-luvulla? Tänäkin päivänä laulettavan 110-vuotisjuhlakonsertin käsiohjelman preludina tämäkin kysymys lienee paikallaan.

Me Laulu-Miehet näemme itsemme tänään ja tulevaisuudessa ennen kaikkea laadukkaana musiikin kunnianhimoisina tulkitsoijoina. Me haluamme tuottaa kuulijoillemme sävelnautintoja ja toki myös viihdyttää. L-M konsertoi kotimaan kaikilla kulmilla ja esittelee suomalaista mieskuorolaulua myös maailmalla. L-M tallentaa musiikkia, joka muutoin

jää helposti kuulematta. Musiikin tekeminen on intohimomme, jota tukee vankkojen perinteiden varaan rakentuva mieskuoron hurtti yhteishenki.

Mieskuoromusiikin tunnetuin osa on sävelletty maamme itsenäisyyden ensimmäisinä vuosikymmeninä. Sen jälkeen monimuotoisen

Laulumies, käy lippus alle,
käy kuin sankarsaattohon
urhomiellä, uhrimiellä,
riemujen ja taiston tiellä
laulun voima voimas on!

LAULU-MIEHET

populaarimusiikin hyökyaalto valtasi nopeasti aitiopaikan säveltäjien tuotannossa. Kuorolaulu on silti säilyttänyt tärkeän sijan musiikin harrastajien keskuudessa ja myös uusia sävellyksiä syntyy. Kädessäni oleva konserttiohjelma nostaa esiin säveltaiteemme eri aikojen merkkihenkilöitä, jotka ovat halunneet tuottaa musiikkia juuri Laulu-Miesten laulettavaksi.

Kun Laulu-Miehet juhli ensimmäistä vuosikymmentään juhlakonsertilla Helsingin Yliopiston juhlasalissa joulukuussa 1924, oli tuon 100 vuotta sitten pidetyn ja tämän päivän

juhlakonsertin ohjelmistossa yksi yhteinen teos, Eino Linnalan *Lusifer* soittaa. Sattuma - vai onko sentään? Niin tai näin, se nostaa tänäkin esiin symbolisen kuvauksen ajasta, sen muuttumattomuudesta tai kierrosta: *Lusifer* soittaa ja ihmiset tanssii.

Toivotan teille antoisaa konserttia.

Veli-Pekka Talvela

Laulu-Miesten puheenjohtaja

LAULUJEN SANAT

OLLA MULLAI

Ilmari Calamnius

Olla mullai oma pirtti,
oma liesi omat orret;
olla seinissä hilot hirret, hilot
hirret ja kanteleet!

Niin ne mullai vieris' virret,
ilovirret, sulovirret,
niin ne mullai vieris' virret,
soisi suopeat säveleet.

Enkä aina ma oisi vainen
kaipaavainen, surevainen;
enkä aina ma ruikuttaisi kuni
orpo ja onneton.

Olla kulta, mi kuiskuttaisi,
kuiskuttaisi, kauloaisi,
niin ne surutkin suiston saisi,
katois' kaihonnat kantelon.

NU ÄR DET HELG ÖVER HAVET

Vilhelm Krag

Nu är det helg över havet,
ljusdis så långt man kan se.
Nu är det helg över havet,
en underbar paradisstilhet.

Nu är det helg över havet,
och himlavalvet där uppe,
det klargröna djupet där nere.

Allt svävar i ändlös sol;
och i detta solnirvana
vaggas strålande helig
en enda snövit svan.

Pyhäpäivä merellä

suom. Matti Hyökki

*Merellä on pyhä,
valohämyä silmäkantamattomiin.
Merellä on pyhä ja
ihmeellinen paratiisin tyyneys.*

*Merellä on pyhä,
yllä taivaankaari,
alla kirkaanvihreä syvyys.*

*Kaikki leijuu loputtomassa auringonvalossa;
ja tässä aurinkonirvanassa
keinuu sädehtivän ylimaallisena
yksittäinen, lumivalkea joutsen.*

PERÚN

Mikael Lybeck

Kievs klippiga, kala stränder,
höga, sandiga, nakna kullar,
skog i fjärran med röda stammar,
mörkna långsamt mot purpurskyn.
Brun och ristad af vindens ilar,
flyter floden förbi där nere,
banar strid och i breda färör
mellan stenarna väg i dyn.

Ängsligt fruktad, Perún, du dyrkats,
åskans gud i de hedna sekel,
vida blickat med gyllne öga
öfver stränderna från din stod.

Perún

suom. Matti Jalava

*Kiövan kiviset, puuttomat rannat,
korkeat, santaiset, paljaat kummut,
kaukainen metsä, punaisin rungoin,
hiljaa tummuu purppurakajoon.
Ruskeena, tuulten aallottamana
vyöryy virta ohitse alla,
raivaa vuolaana levein uomin
väylää mutaan paatten lomaan.*

*Peljätty kauhu, Perún, palvottu,
ukkosenjumala pakanain aikaan,
laajaan katsot kultaisin silmin
ylitse rantojen patsaalta.*

Nu är störtad din tron, den höga;
Kievs männer och Kievs kvinnor,
gubbar, trälar och barn,
som kvida, stiga lydigt i hälgad flod.

Skymfad, piskad, Perún,
du ligger, åskans gud i de hedna sekel
vräkt i vattnet och förd af strömmen
brutet vrak på ett öde grund.

Hell dig, segrare, hell Vladimir,
hjältasagornas store kämpe,
unge brudgum och ryktets älskling,
du är kommen i lyckig stund.

Helig, helig, vi se dig, herre!
Stolt du sitter på smyckad häst.

Men Vladimir, Perún är mäktig,
åskans gud i de hedna sekel.
Håll dig redo, när molnen mörkna,
”Kievs strålande sköna sol!”

Mins att hämden är ständigt vaken,
håll dig redo, Perún är mäktig,
blott hans bild har du krossat,
blixten når dig än på din furstestol!

*Nyt on istuimes korkea syösty;
Kiovan miehet ja Kiovan naiset,
äijät, orjat ja lapset,
nurjat, nöyrästi käy pyhään virtaan, kas.*

*Pilkattu, piesty Perún,
sä virut, ukkosenjumala pakanain aikaan,
viskattu veteen ja virran viemä,
haaksirikkona aution maan.*

*Terve, voittaja, oi Vladimir,
sankarsaagojen soturi suuri,
nuori sulho ja maineen ylkä,
hetket onnes' on koittaneet!*

*Pyhänä, pyhänä sut näämme, herra!
Ylväänä istut koruratsullas.*

*Vaan, Vladimir, Perún on vahva,
ukkosenjumala pakanuudessa —
oohan valmis, kun pilvet tummuu,
”Kiovan kauniina paistava päivä!”*

*Muista, ett' valvoo kostaja aina!
Oohan valpas, Perún on vahva,
kuwansa vain pirstoit —
salamansa iskee istuimelles hän!*

LUSIFER SOITTAÄ

Aarni Kouta

Leimuaa tähdet,
kylmänä kumisee pakkasyö.
Lumi hopeahelminä hohtaa,
tuike tuikkehen palaen kohtaa.

Leimuaa tähdet, yö.
Lusifer kultakannelta lyö.

Lusifer soittaa,
helmenä värjyvi pakkasyö,
kumisee, kajaa,
kaiku sävelten vaunuilla ajaa
kenttiä korkea taivahan.

Sävelet paisuu,
kiihkoisa kannel kiehtoan soi.

Jylisee taivahan pilarit jylhät,
humisee pääryiset autuuden portit,
humisee, kaikuu korkea yö.
Lusifer soittaa.

Lusifer soittaa, ihmiset tanssii,
lieskat taivaan kannelta lyö.

Ihmiset tanssii,
palavana pyörteenä karkelo se käy,
elämän karkelo, verien tanssi,
tulipuna tanssi,
kun karkeloi veri
suonissa kiihkoisten ihmisien.

Lusifer soittaa, ihmiset palaa,
räiskyvi tulipalopakkasyö.

DRAKELD

Bertel Gripenberg

Och drakelden brinner i augustinatten röd
djupt inne mellan furuskogens stammar.

Djup inne i dunklet dess flämtande glöd
än närmare, än fjärmare flammor.

Och skuggorna de falla från stam och kvist
och gren liksom snärjande snaror över marken.

Och rödt lyser drakeldens fladdrande sken
över stammarna och mossan, och barken.

Och drakelden brinner över silver och gull,
i drakskattens skymnings djupa klyfta –

då känner jag min barm av ångest full,
då ville jag i ensamheten snyfta.

I skymningsvarm och doftande och trolsk augustinatt
min längtan spränger känslornas dammar, -

jag söker att hinna den röda lågan fatt,
men den flyr mellan kolsvarta stammar.

Jag jagar lik en dåre en dröm jag aldrig når –
och irrbloss som gycklande försvinna.

Och skogens röster skratta med hån i mörka snår
och sommarnattens drakeldar brinna.

GÖKEN GALER DAGEN LÅNG

Gabriel Jönsson

Göken galler dagen lång, släpande på vingen.
Allt är frid och fågelsång kring de kära tingen.
Glädje känner ingen.

Duvan kurrar i sin skog skimrande med vingen,
och där näktergalen slog darrar eterringen.
Glädje känner ingen.

Svalan blänker kring ditt hus så de snabba svingen
ritas såsom spår av ljus in i irisringen.
Glädje känner ingen.

Slokande på hässjans spjut faller klövern vingen.
All dess sötma skall ta slut, blödande av stingen.
Glädje känner ingen.

Aarnivalkea

suom. Jaakko Mäntyjärvi

*Ja välkähtää hehku kirkas aarnivalkean
yön tummetessa alla ikihonkain.*

*Noin liikkuen, välkkyen se luo hehkuaan,
on vuoroin liki, taas kauas kaartain.*

*Ja maassa varjo runkojen, oksain kiemurtaa
niin kuin ois ansan peltäväisen lankaa.*

*Nyt metsän saa loimu tuo ruskottamaan,
valo punaa puita, sammalta ja kaarnaa.*

*Niin kerrotaan, aarrekätkö ain
on siellä missä aarnituli palaa,*

*mun mieleni se valtaa tuskan sai
ja yksinäni nyyhkytänkin salaa.*

*En lumousta elokuisen yön voi vastustaa,
kaipuu padon tunteitten murtaa,*

*ja leimuntaa liekkien koetan tavoittaa,
vaan en löydä, on kiihkoni turhaa.*

*Ei unelmiaan voi sydän koskaan saavuttaa,
ne lailla virvain houkuttaa ja väistyy pois.*

*Ja metsän äänet ilkkuen nauraa notkoistaan
ja aarnituli liekkeinä säihkyä.*

Käki kukkuu päivät pitkät

suom. Jan Henriksson

*Käki kukkuu päivät pitkät siipens ojentain.
Kaikk on rauhaa, linnunlaulua, lempipuuhaa vain.
Kukaan ei iloa tunne.*

*Kyyhkynen hörähtää metsässään ja antaa hohtaa siipein,
ja livertelee satakieli kieli vavisten.
Kukaan ei iloa tunne.*

*Talos ympärillä kiiltää pääskynenkin jalo,
ett' häikäisee se iirisrenkaan kuin aamunkoitteen valo.
Kukaan ei iloa tunne.*

*Pudotessaan heinäsuovaan apilanlehti ol' irti.
Meni kaikki makeus, vuoti tyhjäksi ruoti.
Kukaan ei iloa tunne.*

SOM ETT BLOMMANDE

MANDELTRÄD

Pär Lagerkvist

Som ett blommande mandelträd
är hon som jag har kär.
Sjung du vind, sjung sakta åt mig
om hur ljuvlig hon är.

Som ett blommande mandelträd,
så späd så ljus och skär.
Bara du ömmaste morgonvind
vet hur ljuvlig hon är.

Som ett blommande mandelträd
är hon som jag har kär.
När det nu mörknar så tungt omkring mig,
kan hon väl leva här?

Kuin kukkiva

mantelipuu

suom. Jan Henriksson

*Kuin kukkiva mantelipuu,
on hän, jota rakastan.
Laula tuuli hiljaa mulle
kuink ihana hän oikein onkaan.*

*Kuin kukkivaa mantelipuut',
sä hänt varoen leiko ja kouli.
Vain sinä voit tietää, kuink ihana hän on,
sä hellä aamutuuli.*

*Kuin kukkiva mantelipuu,
hän saa lemmen ja häneen käy syömmeäni tenho.
Kun ympärillään elo synkkyy taakaks,
voik yhteinen viel olla venho?*

VÅREN VAR MEST

EN BITAND BLÅST

Bo Carpelan

Våren var mest en bitande blåst.
I parken där flaskorna slog ut,
när den svarta snön smultit undan
bläste gamla löv.

Kevät oli pääosin

pureva tuuli

suom. Jan Henriksson

*Kevät oli pääosin pureva tuuli puistossa,
jossa pullot paljastuivat,
kun musta lumi oli sulanut pois alta,
puhaltuivat vanhat lehdet.*

HUMORESKI

Larin Kyösti

Elämä veitikka viisas ja nuori,
mun iloisen pillini laittoi,
sointuvan oksan se lemmestä löysi
ja viinipuusta sen taittoi.
Soitin pillillä pienen polskan
ja ilosta itkin ja nauroin.

Sitten ma soitin, kun iltaisin istuin
mun kotini nurmikolla,
laitumen laidalla karitsa hyppi
ja mun oli hyvä olla.
Soitin pillillä...

Sitten ma jätin ne kotoisat rannat
ja kiertelin mielin määrin.
Nuoruutta itkin ja neitoni mieltä,
mut huomasin surreeni väärin.
Soitin pillillä...

Joskin mun heleä helini hylkäs
niin enhän valita noita,
onhan maailma tyttöjä täynnä
kuin ahot on mansikoita.
Soitin pillillä...

Vaikk' olen köyhä ja köyhän lapsi
ja monta on matkan vaaraa,
rikkaita riemuja sentään laulan
keskellä maantien haaraa.
Soitan pillillä pienen polskan
ja ilosta itken ja nauran.

Maailma pillini ryöstää tahtois'
ja rikki sen kiviin löisi,
en sitä vaihtais tähtiinkään,
en hopeatynnöriin möisi.

SIRKAN HÄÄMATKA

Eino Leino

Mikä on laulu lainehilla,
soitto aalloilla soirea?
Laiva aaltoja ajavi,
häävene vesiä käypi.

Kenen on kulta kulkemassa,
kenen on häätulet hämyssä?
Sirkan on vesillä venho,
sirkan tuoma tuhtopuulla.

Kuka on kulta heinäsirkan?
Lepinkäinen leppälintu.
Minne matka miekkosien?
Saarelle selälliselle
terhenniemen tanterelle.

TULI TUTTU KEVÄTKULTA

Larin Kyösti

Tuli tuttu kevätkulta,
lumen alta pistää multa,
puro pulppuen rinteitä rientää saa,
kevätriemua täynnä on ilma ja maa,
jo ääretön taivaskin seestyy
ja lämpimän aika eestyy
ja tuulikin tuoksuja tuo.

Taasen soivat vaskikellot,
vihreinä on oraspellot.
Sirok kukkasat nostavat pienoisen pään,
sinisirkkuset laulavat niemissään
ja nurkkihin lehväisen orren
vie peipponen mättäältä korren
ja mökkinsä pystyttää.

Tuli tuttu, vanha tuttu
yllä uusi nurmen nuttu,
taas paimenkin lauhtuvi laulamaan
talon karjoja aamulla kaitessaan,
taas leppätorvea koittaa
ja metsän mieliksi soittaa
kuin ei talvea ollut ois.

KEVÄT

Eino Leino

Kevät kirkkahin, mitä virkkaisin,
jos armahain tulis vastahan?

”Älä muuta kuin sula silmin, suin,
kuole riutuen kera hankien!”

Kevät kirkkahin, mitä virkkaisin,
jos antais hän mulle elämän?

”Älä muuta kuin tee tenhoutuin
vala valkoinen kera kukkien!”

PURON HELJÄT HELMET

Sandor Petöfi, suom. Otto Manninen

Puron heljät helmet
nurmen poikki vierii.
Kullan poskipäille
murheen kyynel kierii.

Juoskoon puro.
Kunne kulkunsa se johtaa,
vehmas nurmi nousee,
punaruusut hohtaa.

Kyynlees, oi kulta,
älkööt saako juosta!
Posken ruusut riutuu
kastehesta tuosta.

DARTHULAS GRAVSÅNG

James McPherson-J.L.Runeberg

Flicka från Kola, du sover,
Shelmas strömmar de blåa kring dig tiga.
De sörja dig nu,
du sista gren af Thrutils stam.

O, när star du upp i din skönhet åter,
skönaste flicka i Erin?

Aldrig nalkas väl solen mer din bädd.
”Stå upp, stå upp Darthula!
Vår är därute, ljusande flicka.
På gröna kullar vagga nu blommor!”

För alltid, o sol du vike
från flickan från Kola;
Darthula sofver.
Hon star ej upp i sin skönhet åter.
Ej ser du hur huld hon vandrar mer.

Darthulan hautalaulu

suom. Seppo Räsänen

*Neitonen Kolan, sa uinut,
Selman virrat on ympärillä vaiti.
On poissa
viime virpi suvun Truthilin.*

*Ah, milloin sa nouset kauneudessa jälleen,
Erinin kaunehin neito?*

*Koskaan tervehdä päivä ei sijaas sun.
”Jo käy, Darthula!
On kevät tullut, kaunehin neito,
viherjoi kunnaat, keinuvat kukat!”*

*Aimiaaksi väisty,
oi päivä pois neidosta Kolan;
Darthula nukkuu,
hän nouse ei kauneudessaan enää.
Et nää kuin hän ihanana käy.*

KARHUNPYynti

Aleksis Kivi

Miesjoukko urhea metsähän hiihtää
pyssyil’ ja kirkkail’ keihäil’,
kahleissa seuraa reijuvat koirat
silmillä leimuvilla,
kosk’ aamun koi otsalt’ taivahan
pois viskasee synkeän yön,
ja aurinko kiireensä nostaa.

Pohjoseen kulkevi ampujain retki
humisten hanki kanteel’,
härmäset hiukset hartioil’ liehuu
vauhdissa vinkuvassa,
ja harjanteilt’ tuuli tuima käy
ja laaksoja siivilläns’ lyö,
ja Metsolan luminen pauhaa.

Kontion kaupungis’ seisovat viimein
tunturil’ korkealla,
sieltä, jos katsahdat puolehen päivän,
allasi väikkyy mailma,
ja säteetön pyörä auringon
käy reunalla taivaan ja maan;
ja sinertää kaukaset metsät.

Kahleista päästetään reijuvat koirat
halunsa valtakuntaan,
mykkinä ampujat hiihtäen kulkee
Mielikin jylhäs linnas’
ja kontion korvat pystyyn käy
ja hyyrteinen kuusisto soi
jo haukkunast’ Killin ja Leijun.

Saloen kuningas, sammalet otsalt’
karkaaavi konnostansa,
tulsta ja luotia laukee hänt’ vastaan,
ei toki juoksuns’ seiso,
mut hankehen tahrot purppuran
hän jättäävi ryskyväl tiel’
pois kiitäen kuusien suojaan.

Koirat hänt’ vainoovi,
kauvas hän kiittää
ankaran kaaren tehden,
vastahan rientävät hiihtävät miehet
lakeal’ tanterella;
ja, huohottain lennos’ kiivahas’
ja korkeal’ kantaen pääns’,
hän lähestyy, verinen sankar.

Mutta nyt ampujan tulinen luoti
sankarin maahan kaataa,
nousee hän vieläkin, karaten päisin
kiljunal' kauhealla;
nyt isketään, lumi tuiskahtaa,
kun kontio, koirat ja mies
lyö painia tunturin harjal'.

Viimein tok' hämmentää taistelun tuiman
kumppanein kirkas keihäs,
kontio rinnassaan liehtovas', kuumas',
tuntevi raudan kylmän
ja kallistuu kinosvuoteellens',
ja tummaksi katsanto käy,
mi tulta ja liekkiä iski.

Kaatuneen ympäril' seisovat miehet
riemuten tunturilla;
sieltä kun katsahdat puolehen päivän
allasi välkkyvä mailma,
ja säteetön pyörä auringon
käy reunalla taivaan ja maan;
ja haamottaa kaukaset metsät.

Saaliinens' kotia rientävät
viimein talvisen yösen loistles'
kosk' revontulien seppeli sähköy
taivahan otsal' pohjas,
ja kelmee kuu hymyellen
ain' tuol' korkeal' aholla käy
ja paimentaa tähtien laumaa.

ASLAK SMAUKKA

Larin Kyösti

Niin kuin vanha harmaa haukka yksin oksallaan
istui noita Aslak Smaukka kodassaan,
huojui hiljaa sekoitellen pataa,
tutki ikuisuuden rataa.

Venheet vierii järven selkää, aivot hiljaa lyö,
vieras väki noitaa pelkää, niin kuin yö
loihduin vainovieraat loi hän pakoon,
kun ne saapui saaliin jakoon.

Pelko mieliin myrkyn valaa niin kuin kylmä kyy,
miesten täytyy tulla salaa, kalvaa syy.
Hiljaa räppänälle yksi nousi,
katsoi kotaan, värjyi jousi.

Liikkumatta istuu noita pataa sekoittain,
tutki varjokuvioita vaiti vain,
huomaa alla aavan tähtiaamun
pataan kuvastuvan haamun.

Tuli loimuu, räiskyy rasvaa, varjo kumartaa,
vaarass' saamin sisu kasvaa, voiman saa,
talja alla tapparan hän nostaa,
viime veriin tahtoo kostaa.

Karjahtain hän kaatoi kodan, miehen puhki löi,
nosti hiitten hurjan sodan, silmin söi.
Kynsin hampain kamppas kauhun yöllä
puukko suussa, kirves vyöllä.

Aamuyössä iskut sinkui, henget raivoissaan
tuntureilta viimoin vinkui yli maan
niin kuin veri vuotanut ois kuusta
kirot kimpos saamin suusta.

”Kuulkaa kirot, kuulkaa taika, tulee tilin yö,
tulee teille kammon aika, tuli lyö.
Niin kuin karkoititte meidät täältä
hajoatte maanne päältä!

Seitain henki nousee yöstä,
ken sen saastuttaa, kertoo viime saamin työstä,
katoaa, hukkuu hankeen, kuolee yömaan puoleen,
sortuu saamin noidannuoleen.”

Niin hän huus' kun henki lähti.
Seitaan siirtyen sammuiko kuin pohjantähti pilvehen?
Kivikasvoin hohti seidan haamu,
yli saamin seestyi aamu.

On kuin seudun lumois loihdu, vaikk' ei seitaa näy,
sammuu kalamiehen soihtu, taru käy;
niin sai surman viime velho saamein,
kerran täyttyy kiro kaamein!

KOSKENLASKIJAN MORSIAMET

A.Oksanen

”Ei, armas Annani, vaalene, jos
Pyörtäjäkoski pauhaa!
Sen voimaa en tosin vallitse,
ei löydä se koskaan rauhaa.
Mut’ kellä sen kalliot tiedoss’ on,
niin sille se nöyr’ on ja voimaton.”

Näin virkkoi Vilhelmi Annalleen,
ja itse hän purtehen astuu;
ja päästi purtensa valloilleen,
sen koskessa laidat kastuu.
Pyörtäjän luontoa katsomaan
nyt Vilhelmi vie tätä morsiantaan.

”Oi, kuinka kirkas on illan kuu
ja välkkyvä virran kalvo!
Ei linnut liiku, ei oks’, ei puu,
ei muut kuni tähdet valvo.
Oi, kuinka kuolema kaunis ois’,
kun kultansa kanssa nyt kuolla vois!”

Näin Anna äänteli hiljalleen,
sen silmähän kyynel entää;
mut’ koski kiihtyvi eellehen,
sen voimassa venhe lentää.
Vaan Vilho on oppinut laskemaan,
tää kulku se on hänen riemujaan.

Jo laski poikana purrestaan
hän Lyyjoen kaikki kosket,
useinpa Pyörtäjä kuohuillaan
se kasteli hältä posket.
Ei paatoa löytynyt yhtäkään, jot’ ei olis’
tottunut välttämään.

Mut’ kosken kuumassa kuohussa,
juur’ jossa sen juoksu suorin,
on, päällä vaahtinen vaippansa
yks’ Ahtolan neito nuorin.
Se Vellamon karjoja paimentaa
ja kosken kuohua katsastaa.

Sydän on Vellamon neidolla
sen vaahtisen vaipan alla,
ja lemмен liekki se aallossa
voi syttyä niin kuin maalla.
Ja Vilhoa neitonen Vellamon
se katsellut kauan ja liioin on.

Tuostapa neitosen rintahan
on syttynyt outo mieli,
povensa kuulevi huokaavan,
mut’ kertoa ei voi mieli.
Hän kuohujen keskehen istuksen,
siin’ ainakin Vilhoa vuotellen.

Näin Vilhon venhe nyt kiiruhtaa
kuin Pohjolan vankin myrsky;
se kons’ on aaltojen harjalla,
kons’ yltäki käypi hyrsky.
Mut’ itse peräss’ hän pelvott’ on,
vaan Annasen poski on ruusuton.

Ilolla Vellamon neitonen
sen vastahan uida täyttää:
”Se Vilho tuo on, mut’ toinen ken,
jok’ immeltä silmähän näyttää?
Voi, mua Vellamon neitonen,
sill’ onpi jo kultana ihminen!”

Jo päättää Vellamon neitonen
nyt toivonsa turhan kostaa:
ja kosken pohjasta paatosen
hän äkkiä pintaan nostaa,
johon vene Vilhelmin loukahtaa
ja hän kera kultansa kuolon saa.

Vaan suussa Pyörtäjän vieläkin
on Vellamon neidon paasi,
se paasi, jolla hän Vilhelmin veneen
sekä onnen kaasi.
Mut’ neitosen itsensä kerrotaan
meressä murehtivan rakkauttaan.

KIIHDYTYSKAISTALLA TOISTA SATAA

**LAULU-MIEHET 110 VUOTTA
MUSIIKILLINEN LOKIKIRJA 2014-2024**

Matti Hyökki

Laulu-Miesten kulunut vuosikymmenen 2014-2024 on täytynyt konserteista ja levytyksistä. Syyskaudella pidettyjä, levytystä viimeisteleviä konsertteja ovat seuranneet ympäri maata ulottuvat joulukonserttikiertueet. Kevätkausi on huipentunut äänityksiin ja Varaslähtö Vappuun -kevätkonserttiin tai Soi Taivaat! -kirkkokonsertteihin.

Levytyksillä ja nuottijulkaisuilla Laulu-Miehet on keskittynyt oikaisemaan sitä suomalaisen musiikin historiaan jäänyttä vääristymää, joka on syntynyt selän kääntämisestä osalle luovan säveltaiteen tekijöitä. Ovat synnä sitten ajan henkeä vieroksuva käsiala, säveltäjälaatu, eriseuraisuus tai puutteelliset verkostoitumistaidot, säveltäjiä on aktiivisesti unohdettu – tai käyttäkseni tämän päivän termiä, canceloitu - sulkemalla heitä lavojen ja esittäjien ulkopuolelle. Antamalla ääni esimerkiksi kulttuurimurroksen vaientamille *Eino Linnalalle*, *Erkki Melartinille* ja *Erik Fordellille* voimme arvioida uudelleen missä määrin historian tuomio on ollut oikea ja tasapuolinen.

Laulu-Miehet Helsingin Musiikkitalossa

Samalla kun laajamittainen tallennustyö hioo tekijöidensä teknistä ja taiteellista osaamista, se tuottaa uusia lauluja maamme mieskuorojen ohjelmistoihin. Suomalaisesta lauluarteistosta – niin suomen- kuin ruotsinkielisestä - löytyy tuotantoja, jotka kehittävät paitsi laulajia, palvelevat ja rikastuttavat samaan aikaan suomalaista kuorokenttää ja -kirjallisuutta ainutlaatuisella ja pysyvällä tavalla. Tällä tavalla kansallinen mieskuorogalleriamme karttuu ja täydentyy. Tämän gallerian järjestelmällinen kokoaminen alkoi yli neljäkymmentä vuotta sitten Ylioppilaskunnan Laulajien (YL) julkaisuilla heti 1980-luvun alussa. Tavoitteena on ollut win-win -tilanne: yhtäältä hyödyttää suomalaista säveltaidetta, toisaalta palauttaa kuva Laulu-Miehistä vakavasti otettavana suomalaisena kulttuuritoimijana.

Olen täysin koukussa siihen nauhoituksen

hetkeen, jolloin kohmeinen, toistakin sataa vuotta hiljaa pysynyt sävellys alkaa lämmentä, kun siinä alkaa veri kiertää, kun sävellys tärahtää penkillä, heräilee henkiin, raottelee silmiään, oikoo jäseniään ja availee suutansa.

Kun musiikin historian musta laatikko avautuu, kuulemme, mitä paareillaan runsaat satakaksikymmentä vuotta palasina viruneet nuotinpalaset kertovat Kiovaan tunkeutuneesta Vladimिरista (Melartin, Perún) tai miten sota-aika vie ilon linnunlaulusta ja pääskynlennosta (Fordell, Göken galer dagen lång). Opimme, miten luontoarvojen säilymisestä huolestuttiin jo yli kahdeksankymmentä vuotta sitten: ”Soma on tanssia kera Kuoleman, kevytmielinen rouva Maa!” (Linnala, Kuolemantanssi). Hangilta, ikimetsistä, ulapoilta ja puutarhoista virtaa uutta, värit kirkastavaa elinvoimaa lauluissa Terve sa talveni taas! ja Drakeld (Linnala), Nu är det helg över havet (Melartin) ja Som ett blommande mandelt-räd (Fordell). Nuoren Melartinin elegantti Serenad nousee mieskuorolla esitettävien huomionosoitusten ykkösluokkaan siinä missä Fordellin napakka Våren var mest en bitande blåst tarjoaa herkullisen näytönpaikan haasteita janoaville laulajille.

KATSE PERÄPEILIIN

Viime vuosisadan alkupuoliskolla Suomessa vaikutti poikkeuksellisen suuri määrä säveltäjiä. Tämä säveltäjäsukupolvi jätti viidessäkymmenessä vuodessa jälkeensä tuhansia partituurinlehtiä omaa, suomiperäistä kuoromusiikkia.

Omalla, suomiperäisellä musiikilla tarkoitetaan *Jean Sibeliuksen* 1890-luvulla säveltämien kuoroteosten aikaan saamaa herätystä suomalaisessa säveltaiteessa. Sibelius korvasi perinteiset duurin ja mollin *Larin Parasken*

runonlaulussa kuulemillaan moodeilla ja niitä varten kehittämillään harmonisilla ja äänenkuljetuksellisilla ratkaisuilla. Olihan Sibelius jo nuoruutensa kotikirjastossa tutustunut saksalaisfilosofi *Johann Gottfried von Herderin* ajatuksiin kansakunnan runollisen ja laullisen luomiskyvyn alkulähteistä. Nyt hän uskoi löytäneensä jotakin sellaista, mikä herättää mielikuvia tuttuudesta, ja joka yhdistetään vaikeasti määriteltävään käsitteeseen ”suomalaisuudesta”.

Tulikasteensa 1892 saanut Sibeliuksen Kullervo ja sitä seurannut YL:n kantaesittämä Venematka 1893 Kalevalan tekstiin saivat aikaan kurssin muutoksen kuorolle säveltämisessä maassamme. Pesäero saksalaiseen liedertafeliin tehtiin samalla hetkellä. Sibelius muodostui sillaksi Paciuksen kontrapunktiesesti haasteellisten kuoroliedien ja uuden ajan välille aloittamalla taiteellisen kuorolle säveltämisen Suomessa. Teosten aihepiirit sekä tyylilliset ja harmoniset ratkaisut joutuivat uudelleen arvioinnin kohteeksi, kun eurooppalaisten virtausten ohella esikuviksi nousivat suomalaisesta kansanrunosta ja runolaulusta löytyvät musiikilliset ratkaisut.

Kukaan ei voi olla varma, olisiko luova säveltaiteemme ilman yhteyttä runolauluun kyennyt saamaan aikaan Sibeliuksen sävellysten kaltaista omalajista tuotantoa. Selvää kuitenkin on, että sellaisen tuottamisen todennäköisyys olisi laskenut. Alkulähteeseen syntyneen yhteyden tärkeyttä korostaakin se huomattava harppaus, jonka Sibeliuksen Kullervo ja mieskuorolauluista koostuva opus 18 saivat aikaan suomalaisessa säveltaiteessa. Vaikka *Toivo Kuulan*, *Leevi Madetojan* tai *Selim Palmgrenin* tuotannoissa ei suoranaista sibeliaanisuutta voida kuullakaan, voi niissä kuulla sellaisia kansallisiksi tunnistettavia äänenpainoja, joita ennen Sibeliusta ei ollut kuultu.

Ensimmäistä kertaa alkoi syntyä kuoro-

Linnala, Rautavaara,
Kuula, Sibelius,
Pelkonen

teoksia, jotka löivät kättä samalla tasolla *Elias Lönnrotin*, *J. L. Runebergin*, *Sakari Topeliuksen*, *Aleksis Kiven*, *Akseli Gallen-Kallelan*, *Pekka Halosen* tai *Albert Edelfeltin* tuotantojen kanssa.

Olihan Jean Sibeliusta 1800-luvulla edeltänyt jo kymmeniä suomalaissäveltäjiä:

Fredrik Pacius, Karl Collan, Erik August Hagfors, Robert Kajanus, Martin Wegelius, Pekka Juhani Hannikainen, Axel Törnudd, Emil Genetz, Fredrik August Ehrström, Armas Järnefelt, Heikki Klemetti, Oskar Merikanto jne.

Näiden herrojen työvälaineitä olivat vain olleet keskieurooppalaiset tuontiharmoniat eikä suomalaisuutta löytynyt muualta kuin kuorolaulujen suomen- tai ruotsinkielisistä teksteistä.

Sibeliuksen Paraske-innovaatio tarttui koko ammattikuntaan, avasi suomalaisen luovan säveltaiteen lukot, räjäytti padot ja päästi uudet sävelet tulvimaan maailmalle. Suomi oli vihdoinkin saanut kauan odotetut kulttuuriset tunnuksensa myös musiikissa.

Modernistiset pyrkimykset, jotka Keski-Euroopassa alkoivat jo 1910-luvulla, torjuttiin Suomessa päättäväisesti. Katsottiin, että koko edellisen vuosisadan kiivaasti jahdatun ja vihdoin löytyneen suomalaisen sävelen kasvua ja kehitystä ei mikään saanut häiritä. Ne, jotka vierastivat kansallisromantiikkaa, vaiettiin kuoliaaksi. Kirjallisuudessa, kuvataiteissa ja nyt musiikissakin saavutettu omavaraisuus nosti nuoren kansakunnan itsetuntoa. Usko ja luottamus omiin voimiin kasvoi. Suomessa sävelletyt isänmaalliset laulut ja kuoroliedit yhdistivät mieliä ja nostattivat yhteishenkeä.

Oma kansallinen erityisyys tunnistettiin ja herätti ylpeyttä. *Eino Leinon*, *V.A. Koskenniemen*, *Larin Kyöstin* tai *Einari Vuorelan* runouden avaamat näköalat saivat aivan uutta syvyyttä. Omaksi koetun musiikin siivittämänä tekstien mielikuva- ja tunne-elämä kansalaisissa laajeni ja otti uusia kierroksia. Laulavassa kansassa oli ennenkokemattomalla tavalla voimaa ja sytyttävyyttä.

TÄYSKÄÄNNÖS

Samaan aikaan kun oman kansallisromantiikkamme aamunkoitto oli hädintuskin ohitettu ja musiikkimme kylpi kirkkaassa päivänpaisteessa, satavuotiaaksi ikääntyneen keskieurooppalaisen romantiikan aurinko oli jo painumassa mailleen. Iltaruskon merkkeinä nähtiin ylisuuriksi turvonneet partituurit ja kokoonpanot, jotka suorastaan huusivat muutosta. Suursiivous oli tilattu ja maaperä valmis. Keski-Euroopassa uusi säveltämisen ideaali sai mahdollisuuden syntyä toivottuna ja kehittyä aikakauden omana lapsena.

Meillä kansallisromantiikka sen sijaan vain paransi tahtiaan ja oli vielä 1940-luvulle tultaessa täydessä kasvuvaiheessa. Omaäänisiä säveltäjiä riitti, musiikillinen kieli monipuolistui ja sai vaikutteita. Luovaan säveltaiteeseemme ulkoapäin hiipinyt muutosvaatimus oli kuitenkin jo repimässä railoa uudistusmielisten ja traditionalistien välille. Kasvava paine oli pian johtamassa täysin ennakoinnattomaan ja ylimitoitettuun reagointiin.

Erik Bergman,
Barnets dröm 1963

Einojuhani Rautavaara,
Lehdet lehtiä 1979

Paavo Heininen,
Poetiikka 1986 / 1990

Heti toisen maailmansodan jälkeen 'kõtomaamme koko kuva' musiikissa muuttui dramaattisesti ja kokonaan. Kun kehitys Suomessa oli pitkään kulkenut eri tahtiin muun Euroopan kanssa, alkoivat vaatimukset päästä osalliseksi uusista virtauksista olla vaikeita vastustaa. Darmstadtin kesäkursseilla Saksassa 1946 käynnistyneet nuorten säveltäjien kokoontumiset houkuttelivat osallistujia myös Suomesta. Niinpä avantgardistimme lähtivätkin liikkeelle heti 1950-luvun alussa. Puoli vuosisataa menestyksekkäästi toiminut vieraiden vaikutteiden torjunta heikkeni ratkaisevasti. Uusia sävellystekniikoita, sarjallisuutta, dodekafoniaa ja aleatoriikkaa alettiin suosia ja nostaa vaivihkaa viralliseksi valtavirraksi. Kuitenkin suuri osa säveltäjistä, yleisöstä puhumattakaan oli vielä vannoutuneita traditionalisteja ja edelleen täysin valmistautumatonta siihen, mitä oli tekeillä ja tapahtumassa aivan muutaman vuoden sisällä.

Asenne aikaisempaan, sotia edeltäneeseen musiikkiin jyrkkeni. Viralliset korvat alkoivat sulkeutua kansallisromantiikalle. Siihen alettiin suhtautua aikansa eläneenä, epä-älyllisenä ja vanhakantaisena. Pian nähtiin merkkejä jo koko tyyliuunnan alasajosta. Äkkikäännös herätti voimakasta vastarintaa ja muodosti korkean ja ylipääsemättömän esteen monelle säveltäjälle. Esimerkiksi *Einar Englund* lopetti säveltämisen kokonaan kymmeneksi vuodeksi. Sibeliusista sentään soitettiin, muiden lava-aika kutistui olemattomiin. Vanha maailma tuntui katoavan kuin mustaan aukkoon. Duuriin ja molliin uskovien säveltäjien teosten kysyntä pysähtyi kuin seinään, sävellystilauksia ei enää tullut ja julkinen mielenkiinto kuoli.

Sanotaan, että historia kyllä erottaa jyvät akanoista. Tämä ei pidä paikkaansa silloin, kun tekijöiden töitä ei enää kuulla eikä saada arvioitavaksi. Tällaisia taideilmaston muutoksen kouriin joutuneita säveltäjiä oli

Suomessa 1950-luvulle tultaessa runsaasti. Sotia edeltävän ja sotien jälkeisen ajan välistä repeämää on kuvailtu rajuksi. Koko joukko säveltäjiä jäi kuin aikamatkaloukkuun, kuin hajareisin kahdelle toisiaan pakenevalle jäälautalle. Joidenkin mielestä ennen sotia vaikuttaneiden suosikkisäveltäjienkin teoksista on käytetyimmiksi ja menestyneimmiksi jäänyt aivan vääriä kappaleita. Vääriä siksi, että samojen säveltäjien myöhemmin säveltämiä, parempia teoksia on edelleen esittämättä ja kuulematta.

Kansallisromantikkojen ja modernistien väliin pusertuivat mm. Eino Linnala ja Erik Fordell. Heille ei ollut enää paikkaa mihin palata. Erkki Melartin oli kuollut jo ennen sotia 1937; hänen marginalisoitumistaan selittänevät omana elinaikana vieraiksi koetut kosmopoliittiset pyrkimykset ja kansallisromantiikkaa vieroksuva avoin eurooppalaisuus.

Kuoromusiikin avantgardeen astuneet *Erik Bergman*, *Einojuhani Rautavaara*, *Bengt Johansson* tai *Sulo Salonen* imivät koko julkisen huomion kauas kaksituhattaluvun puolelle hallinneella ohjelmistoimperiumillaan.

Ei mitään uutta auringon alla. Kuka tahansa on voinut joutua ö-mappiin milloin mistäkin syystä. Yksi tunnetuimmista lienee nykyistä Saksaa edeltäneessä, Pyhässä saksalais-roomalaisessa keisarikunnassavaikuttaneen *Ukko Bachin* tapaus. Kun *Johann Sebastian* 1750 kuoli, hänet unohdettiin sujuvasti ja täysin. Tarvittiin 20-vuotias *Felix Mendelssohn*, joka lähes 80 vuotta ukon kuoleman jälkeen löysi Matteus-passion 1829, editoi sen soitto-kelpoiseksi, harjoitti ja johti esityksen.

Tällä tempulla Mendelssohn tuli pelastaneeksi Johann Sebastian Bachin vaipumasta täydelliseen unohdukseen. Siitä alkoi Bach-renessanssi, joka lopulta nosti mestarin korkeimmalle paikalle ja viidenneksi evanke-listaksi koko läntisen maailman säveltaiteen

kaapin päälle. Tämä tarkoittaa sitä, ettei historia ollenkaan ole kaikkietävä, viisas ja tuomioissaan oikea.

Säveltäjät ja näiden teokset voivat unohtua ainakin kahdesta syystä: ne halutaan unohtaa (kuten Bach) tai tapahtuu jyrkkä kulttuuripoliittinen ilmastonmuutos (kuten Suomessa), joka hylkää kokonaisia kirjastollisia teoksia kuten Eino Linnalan, Erkki Melartinin tai Erik Fordellin mieskuorotuotannot.

Omana aikanaan sivuraiteelle joutuminen onkin kohtalokasta. Kun tulevat sukupolvet tekevät omat, luontonsa mukaiset isänmurhansa ja valitsevat mieleisensä ihanteet, rehabilitointi seuraavien sukupolvien elinaikana on epätodennäköistä. Kun jälkeen tulevat kamppailevat omasta näkyvyydestään, ja jokainen löytää aikansa kuohuvasta virrasta riittävästi poimittavaa, miksi etsiä mitään pinnan alle jäänyttä?

Sinun terveyttäsi ja hyvinvointiasi varten jo 135 vuoden ajan

APTEEKKI PUNAVUORI
RÖDBERGENS APOTEK

Fredrikinkatu 23, 00120 Helsinki, Puh. 09 680 3440

www.punavuorenapteekki.fi

LÄHIMENNEISYYDEN TUTKIMUS

Laulu-Miesten viimeisimmän, runsaan kymmenen vuoden levytystoiminta on pureutunut juuri niiden säveltäjien tuotantoihin, jotka ovat kadonneet murrosaikojen laskoksiin. Samalla tämä työ on kartuttanut sitä aineistoa, jota esimerkiksi lähimenneisyyden tutkimus tarvitsee.

Elämäkertojen ohella myös kokonaiset elämäntyöt uhkaavat unohtua.

Eivät kaikki ole Lönnroteja, *Kiviä*, Sibeliusia, *Waltareita* taikka Rautavaaroja, jotka aikakautensa ajamina ehtivät jo elinaikanaan saada nostetta ja päästä julkiseen keskusteluun ja arviointiin. Nimimiesten nousua on parhaimmillaan valmistellut vuosikausien kulttuurinen prosessi, joka sitten on tiivistynyt huippujen luomistoissa.

Miksi tuon prosessin kulussa mukana olleet pitäisi unohtaa? ”Kyllä historia karsii ja aika tasi” -lausahdus ei voi tarkoittaa sitä, että näytämme lopullisesti ovea – niin kuin monen

kohdalla tuntuu tapahtuneen – kokonaiselle armeijalle suomalaisia säveltäjiä, ammattilaisia, joiden kiistattomassa käsityötaidossa olisi monella tänä päivänä oppimista.

Portaat Parnassókselle on tunnettava – varsinkin Suomessa, jossa kansakunnan kulttuurisen nousun tunnukset ovat vielä suhteellisen hyvin muistissa.

Sulho Ranta, Lauri Ikonen, Ilmari Hannikainen, Ahti Sonninen, Jaakko ja Jouko Linjama, Väinö Pessola, Eino Linnala, Heino Kaski, Erik Fordell, Viljo Mikkola, Väinö Haapalainen taikka moni muu ammattinsa taitava musiikkimies ei ole mikään roska, jonka paikka on vintillä ja poissa näkyvistä. Aivan mitättömällä taloudellisilla tuilla näiden mestareiden elämäntyö olisi nostettavissa yleiseen tietoisuuteen ja tarkasteltavaksi. Mitään ei puutu – paitsi kulttuurista viisautta ja ymmärrystä.

Lähimenneisyyden tutkimus on humanistinen tiede tai oikeammin joukko tieteitä, jotka

Laulu-Miesten äänitysten ytimessä: tuottaja Laura Heikinheimo ja äänittäjä Anna-Kaisa Kemppi (YLE)

keräävät informaatiota ja esittävät tulkintoja sellaisista ihmisen historian osa-alueista ja aihepiireistä, joista kirjallista tietoa on liian vähän tai ei lainkaan. Laulu-Miesten Eino Linnala-, Erkki Melartin- ja Erik Fordell -levytykset osoittavat, että tutkimus on tarpeen myös suhteellisen tuoreiden historiallisten tapahtumien selvittämiseksi.

1980-luvulta lähtien erilaisten teorioiden merkitys lähimenneisyyden tutkimuksessa onkin kasvanut voimakkaasti. Paitsi uusia ohjelmistoja yleisölle ja veljeskuoroille Laulu-Miesten levytykset ovat tuottaneet soivaa aineistoa suomalaiselle musiikin tutkimukselle. Uskon, että sitä mukaa kun tutkimus ja kriittisten editioiden toimittaminen musiikin

alueella lisääntyy, kasvaa myös kiinnostus kuorotaiteemme juuriin ja monimuotoisuuteen.

Alba Records -levy-yhtiön tultua mukaan Laulu-Miesten levytykset ovat näkyneet laajasti eri medioissa. Helsingin Sanomat, Rondo Classic, Yleisradio ja Sulasol-lehti ovat arvioineet taltiointeja. Helmikuussa 2023 levytyksiimme kohdistui arvokas ja harvinaislaatuinen huomio musiikkilehti Rondo Classicin nostessa Erik Fordell, Armaan läheisyys, Mieskuorolauluja -levyn Kuukauden CD:ksi. Aivan ratkaiseva osansa levytysten läpiviemisessä on ollut tuottaja *Laura Heikinheimolla* ja äänitykset tehneillä Yleisradion *Anna-Kaisa Kempillä* ja Pro Audilen *Matti Heinosella*.

VUOSIKYMMENEN JUHLAKALUT

EINO LINNALA

Eino Linnala (1896-1973) palkittiin Laulu-Miesten sävellyskilpailuissa 1924 ja 1929. Kuoro kutsui Linnalan myös säveltaiteilijajäsenekseen. 1930-luvulla Linnala oli hyvin esillä konserttiohjelmassa ja sai lava-aikaa. Yli 100 kuorolaulua säveltäneen Linnalan tuotannossa on tämän 70 mieskuorolaululla keskeinen rooli.

Laulu-Miesten johtajana 35 vuoden ajan toiminut Martti Turunen arvosti Linnalan säveltaidetta ja huolehti siitä, että jo 1920-luvulla aloitetussa Laulu-Miesten Lauluja I-III-kirjasarjassa julkaistiin yhteensä 29 Eino Linnalan laulua. Ilmaisuvoimaisten mieskuorosävellysten tyylillinen kirjo on laaja eikä vähiten säveltäjän valtavirrasta poikkeavien runoilijavalintojen vuoksi.

Linnalan käsialassa kiinnittää huomiota äärimmäisen huoliteltu äänenkuljetus ja tasapainoiset kontrapunktiset rakenteet, jotka käyvät oppikirjasta kenelle tahansa vokaalipolyfoniasta kiinnostuneelle. Voi perustellusti todeta, että Kuulan, Madetojan ja Palmgrenin rinnalla Eino Linnala on mieskuorosäveltäjänä vertaistensa joukossa.

Linnalan mieskuorolauluissaan soveltama oivallinen strategia valmistella huipentumia kakkosbassojen nousevilla aiheilla lienee vauhdittanut 1950-luvulta peräisin olevaa halventavaa ja mieluusti toisteltua lohkaisua 'mylvivistä uroista'. Koko instrumenttia vastaan kääntynyt kommentti osuu ajankohtaan, jolloin uudet, modernit kuorosävellykset olivat valtaamassa ohjelmistoja ja konserttisaleja.

Uusi, kansallisromantiikkaa haastava 1950-luvun säveltäjäpolvi oli rohkea ja kokeileva etsiessään vaihtoehtoisia ilmaisutapoja. Kuorosatsit olivat harmonisesti ja rytmisesti aikaisempaa haastavampia. Tiheät, lukuisia stemmajakoja sisältävät partituurinsivut pakottivat etsimään perinteisestä kuoroäänennuodostuksesta poikkeavia laulutapoja. Intervallipuhautuden kirkastamiseksi moniääniset, usein sekuntisuhteiset soinnut tuli laulaa suoralla ja huojumattomalla äänellä. Tarkkaan kontrolloidut, vibratotonta äänenkäyttöihannetta toteuttavat esitykset ristittiin pian "haamulauluksi".

Linnala, Putosit, keltainen lehti

Suorastaan kuorosodaksi paisunut kiistely oikeasta ja väärästä laulutavasta jatkui lähes 1970-luvun loppuun. Tänä aikana varsinkin mieskuorojen loisto-aika alkoi himmetä samalla, kun uusia, suorituskykyisiä kamarikuoroja perustettiin kiihtyvällä tahdilla.

Erkki Melartin (1875-1937) sävelsi 20 mieskuorolaulua suomeksi ja ruotsiksi. Laulu-Miehet II-kokoelma sisältää kaksi Melartinin laulua, Olla mullai ja Ota se kaunis kannel. Sibeliuksen Kuula-Madetoja-Palmgren -sukupolveen kuulunut säveltäjä kuoli 1937 eikä ehtinyt olla kokemassa sotien jälkeen unohdettujen säveltäjien kohtaloa.

Suomalaisen sävelen löytyminen vihdoin 1800-luvun lopussa ja musiikillisen äidinkielen tunnistaminen runolaulun moodeissa tai rytmiikassa eivät herättäneet Melartinissa erityistä vastakaikua. Melartinin suhde Sibeliukseen jäi etäiseksi - tyyllisesti hän oli lähes vapaa Ainolan mestarin vaikutuksesta.

Näkemyksiltään ennakkoluuloton ja uusille virtauksille avoin Melartin sisällytti kyllä

sävelkieleensä sävyjä kansallisromantiikkaa, mutta oli enemmän vaikuttunut impressionismista ja ekspressionismista. Hän hyväksyi atonaalisuuden tehokeinona mutta ei järjestelmällisenä tyylinä, teki ulkomaanmatkoja henkilöautolla ja lentokoneella aikana, jolloin tämä oli vielä harvinaista ja oli innostunut radion tulosta 1920-luvun lopulla.

Hän sävelsi erityisiä radioteoksia ja ennakoiki kirjoituksissaan jopa televisio-oopperaa tulevaisuuden taidemuotona.

Tästä 'eriseuraisuudesta' Melartin ja koko 1900-luvun alun toisinajatteleva nuori kulttuurieliitti saikin sitten maksaa muun muassa tuotantojensa huomiotta jäämisellä. Melar-

tinin suurenmoiset sinfoniat, viulukonsertto ja sinfoniset runot ikään kuin unohdettiin. Hän alkoi näkyä taide-elämässämme vain pianomusiikin ja yksinlaulujen säveltäjänä. Sibeliuksen ylivoimaisen hahmon ja eurooppalaisen maskuliinisen sinfoniaperinteen ihailu langetti ajan dissidentille vähättelevän jopa feminiinisen leiman. Myös aikakauden voimahahmot *Heikki Klemetti* ja myöhemmin Martti Turunen suosivat tilauksissaan enemmän Toivo Kuulaa, Leevi Madetojaa taikka Selim Palmgrenia kuin Melartinia, jonka profiloituminen aikansa new age -sieluksi lienee sekin herättänyt epäluuloja.

Melartin, Perún

Erik Fordell (1917-1981), säveltäjäkolmikomme nuorin, astui esiin vasta sotien jälkeen 1950-luvulla.

Suoraan musiikkimme murrosvaiheeseen osunut, 33-vuotias, miehuutensa parasta ikää elävä säveltäjä jatkoi työtään uhraamatta mitään markkinat valloittaneen dodekafonian kaiken pyhittäväälle alttarille. Fordell kirjoitti kaikkiaan 44 sinfoniaa, konserttoja, kuoro- ja yksinlauluja.

Fordell asui opiskeluaikaa lukuun ottamatta koko ikänsä Kokkolassa, todellisessa periferiassa musiikkielämän metropoleista katsottaessa. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteria ei ollut vielä olemassa eikä mitään muutakaan ammattimaista musiikkitoimintaa lähimaillaakaan. Helsinkiläisnäkökulmasta hänen koettiin vetäytyvän ja eristäytyvän mahdollisuuksista saada musiikilleen esittäjiä ja näkyvyyttä.

Oli miten oli, kaikinainen Fordellin musiikin näkymättömäksi jäämisen selittely on nyt tietysti pelkkää spekulatiota.

Fordell, Våren var mest en bitande blåst

Otavan Iso Musiikkitietosanakirja vuodelta 1976 kertoo Fordellista: ”Säveltäjänä Fordell kulkee järkähtämättömästi omaa yksinäistä tietään: hänen musiikkinsa on usein karua ja asiallista, ulkonainen tehontavoittelu on sille vierasta, eikä hän mielellään käytä tunneilmaisun äärialueita. Fordellin sävelkieli tuo usein mieleen 1920-luvun ekspressionismin. Hänen kuorolauluissaan on jäyhää pohjalais-ta huumoria”.

Muistelmissaan ’En musikers minnesbilder’ Fordell kirjoittaa itse 1981: ”Minun musiikini ei ole levinnyt yhtä nopeasti kuin monen säveltäjäkollegani Suomen säveltäjissä. Kaikki on mennyt suorastaan epätavallisen hitaasti, olen saanut esitystilaa käsittämättömän nihkeästi. Minun aikani ei ole vielä tullut. Minulla on vahva tunne siitä, että aikani vielä tulee – ja sitten se ei lopu enää ikinä. Minä olen kyllä silloin jo kauan ollut poissa”.

Työskennellessään Kokkolan mieskuoron (Gamlakarleby manskör) johtajana Fordell joutui puristamaan sanottavansa mahdollisimman yksinkertaiseksi ja silti säilyttämään sen, mitä säveltäjänä halusi ilmaista. Voimatta harhautua ilmaisullisiin äärimmäisyyksiin Fordellin oli kirjoitettava tiivistetysti, selkeästi, yksinkertaisesti, ilman sävellyksellisiä kiertoilmaisuja tai paisutteluja. Musiikillisissa miniatyyreissään Fordell onkin parhaimmillaan. Milloin kuultu tuntuu tarvitsevan erityisen painon, säveltäjä käyttää kertausta – niin kuin kirjan lukija alleviivatessaan lukemaansa. Toisto avaa kuulijalle musiikillisia ja tekstillisiä ratkaisuja ja antaa myös esittäjälle tilaisuuden varioida tulkintaa.

Erik Fordell sävelsi yli 100 mieskuorolaulua, suomeksi ja ruotsiksi. Miksei yhtäkään Erik Fordellin mieskuorolaulua löydy esim. suomenruotsalaisten mieskuorojemme julkaisuista, jäänee arvoitukseksi. Ei tosin löydy Laulu-Miestenkään kirjoista.

RÄJÄYTYSKUVIA TEKIJÖISTÄ JA PELIVÄLINEISTÄ

LAULAJAT

E nsimmäiset merkit omaan mielenmaisemaani tunkeutuneesta ilmastonmuutoksesta näkyivät heti ryhtyessäni Laulu-Miesten johtajaksi 1998. Siirryin kuin kokonaan uudelle planeetalle. Aloin käsittää, miksi asevelvollisuuslain kutsunnat koskevat 18-29 -vuotiaita, eivät vanhempia. Nuori mies ryhmäytyy, nuori mies kilpailee, nuori mies ilmoittautuu vapaaehtoiseksi ja haluaa näyttää, nuori mies ratkaisee, nuori mies tietää oikotien, nuori mies pelastaa maailman, käyttää korvarengasta, sitoo tukkansa poninhännälle – ja jaksaa parantaa maailmaa aamuyöhön.

Kutsuntaikänsä ohittanut astuu rivistä ja alkaa asua omaa tonttia. Henkinen ja äänellinen omavaraisuus nousee oraalle, itsevarmuus näkyy kasvoluissa ja silmissä. Maalipinnassa saattaa olla muutama naarmu, kromiosat kiiltävät enää vain valokuvissa, alustan tukivarret ja räntinivel narahtelevat, automaatiikka yskii ja hyytyy, virtalähteen varaus on syytä tarkistaa säännöllisesti, kaikki liikkeellelähdöt edellyttävät valmisteluja. Vaimo voi olla kertaalleen kierrätetty, väliraha maksettu tai parhaillaan maksussa. Työntuoja tai -ottaja on ehtinyt näyttää karvansa, maailman ovet eivät enää ole samalla tavalla selällään kuin aikaisemmin. Tinkiminen autosta, ajotavasta, asunnosta ja avaimista on alkanut jo hyvän aikaa sitten.

Laulu-Miehet oman talonsa juhlasalissa

Teo Merras 1b,
Ville Jaakonsalo 2b,
Jari "Kide" Kiiski 1t,
Mikko Niemikorpi 1t

Tällainen aikuinen mies mielii palata nuoruutensa temmelyskentille ja ajautuukin jonkin vaahtopään kantamana muistojensa aurinkorannalle. Hän tulee Laulu-Miehiin tutun, entisen kuorokaverin houkuttelemana. Kavereita hänellä on yksi, se, joka houkutteli. Kaveri on omasta stemmasta tai muualta. Tutustumisessa toisiin, vieraisiin jäseniin ei pidetä kiirettä. Kahdenkymmenen vuoden jälkeenkin laulaja voi vielä olla muille kuin viisikymmentäluvun junantuoma tämän päivän kittiläläiselle.

KÄENPOIKA LAULUSALISSA

Niin oudolta kuin saattaa kuulostaa musiikki ei välttämättä ole tärkein syy laulajalle lähteä kuoroharjoituksiin viikoittain. Monen harrastusta motivoi ennen muuta tarve kuulua yhteisöön ja kokea laulajaveljeyttä. Laulukausi laulukaudelta kasvava harjoitettavan musiikin määrä ei siksi kaikkia ilahdutakaan. Toimintaa perusteleva liima, musiikki nähdään helposti roolistaan uloskasvaneena,

pesää terrorisoivana käen poikana, jonka kasvanut ruokahalu, kuten esimerkiksi ahkera levyttäminen tuomitaan ylimitoitettuna kunnianhimon harrastajakuorolle. Äänityksiä edeltävät, säännölliset ohjelmistokokeet ja testit, joiden perusteella äänittävä kokoonpano valitaan ovat monelle punainen vaate.

Jos kuoronjohtaja näkee tehtävänsä pedagogina, kaikki on hyvin, ristiriitoja tuskin ilmaantuu; jos johtajalla on taiteellisia ambitiesiä, ei pulmilta vältytä. Ongelmia syntyy niin epätasaisista tiedollisista ja musiikillisista valmiuksista kuin törmäämisestä asenteisiin. Nopeastikin oppiva ja nuotteja lukeva laulaja saattaa kokea lisätyön rasitteena, jos materiaali on odotettua haastavampaa. Harrastukseen budjetoitua aikaa ei niin vain olla valmiita tarkistamaan, hyvätkään valmiudet ja musiikillinen kunnianhimo eivät välttämättä asu samassa laulajassa.

Kun ammattilaisen johtaman ammattiorkesterin tai -kuoron (sellaisiakin löytyy taas Suomessa) toimintaedellytykset ja työrauhan turvaa jäsenten vakanssi ja toimeentulo, mikä

pitää koossa ammattilaisen johtaman harrastajakuoron, jossa odotukset toiminnasta ovat harvoin samansuuntaiset? Laulu-Miehissä loppusyksystä 2019 järjestetty laulajakysely paljastaa, että moni haluaa toiminnan keskittyvän pääasiassa laulajan omaan hyvinvointiin, osa taas haluaa menestyä myös konserttilavoilla. Edellisille riittää pyörähtäminen laulusalissa kerran viikossa, jälkimmäiset ovat valmiita kotityöhön myös harjoitusten välillä.

Laulu-Miesten säännöissä kuoro tarkoitukseksi toteuttamiseksi ”tuo esille mieskuorolaulua konsertoiden sekä musiikkiaan julkaisien, harjoittelee suunnitelmallisesti, osallistuu suomalaiseen ja kansainväliseen musiikkielämään, kustantaa, hankkii ja julkaisee kuorosävellyksiä”.

Yksiselitteisesti siis ”lavalle ja studioon!” Nuottien kustantajana L-M on ollutkin vuosikymmeniä koko valtakunnan julkkis. Taiteellisena johtajana tehtäväni on arvioida kuoron voimavarat ja kehitysmahdollisuudet, harkita musiikillinen toimintalinja, laatia ohjelmistot

ja yksittäiset teokset. Aineistojen seulonta ja punnitseminen tiivistyy vuosittaisiksi ehdotuksiksi lyhyen (LTS) ja pitkän tähtäimen (PTS) suunnitelmista.

Pitkän tähtäimen suunnitelma on itselleni sama kuin *cantus firmus* sävellyksessä: pitkäkestoinen, läpi laulukausien kulkeva laajojen teoskokonaisuuksien perusteema. Lyhyen tähtäimen suunnitelma sisältää kausittaisten juhla-aikojen, kiertueiden ja keikkojen musiikit. Hyväksymällä taiteelliselta johtajalta ja musiikkilautakunnalta tulevat ehdotukset kuoron hallitus sitoutuu luomaan strategiat näiden suunnitelmien toteuttamiseksi.

Taiteellinen johtaja tarvitsee työparikseen hallinnon, hallinto päämäärätietoisena taiteellisen johtajan. Jos kummassa tahansa päässä mättää, päämäärään pääsy vaarantuu, miehistö alkaa oireilla, alus joutuu tuuliajolle ja on vaarassa haaksirikkoutua. Huonosti hallinnoitu alus ei ole merikelpoinen ollenkaan. Alkuinnostus kuivuu sitoutumisen ja varojen puutteeseen.

ASKO LEPPILAMPI

Antti Kinnunen 1t, Mikko Hintsala 2t

Tokio 2015: Petteri Walldén 2t, Matti Kemiläinen 2b, Petri Ruutu 1b, Chifuru Matsubara, Arno Rautavaara 1b, Matti Hyökki, Markku Ruutu 1b

ARNO RAUTAVAARA

Jan Henriksson 2t, Mikko Hintsala 2t, Jaakko Kivinen 2t, John Schultz 2t, Arto Helenius 2b, Jukka Matula 2t, Matti Kauppila 2b, Antti Kivinen 1t, Matti Puska 1t

Taloudellinen hyvinvointi on riippuvainen menestymisestä ankarasti kilpailuilla markkinoilla. Pääkaupunkiseudulla toimiva kuoro taistelee elintilasta ja yleisöstä kokonaan toisenlaisessa ympäristössä kuin maakunnalliset kuorot. Konsertit, levytykset ja muut julkiset esiintymiset on pystyttävä pitämään kiinnostavina ja laadukkaina maksavan yleisön mielenkiinnon säilyttämiseksi.

Ratkaisevassa asemassa on aina yksittäinen laulaja, jonka halu, kyky ja ymmärrys panostaa osaamiseensa nostaa tai laskee esiintymisten vaikuttavuutta. Laulajan musiikillinen taitotaso ja kyvyt arvioidaan pääsykokeessa. Halu tehdä musiikillista työtä ja sitoutuminen

vaatimaan harrastustoimintaan selviävät vasta itse toiminnassa.

Laajoissa projekteissa opittavien laulujen määrä edellyttää omakohtaista työtä myös viikkoharjoitusten välillä. Musiikillisella kunnianhimmolla, positiivisilla kritiikeillä ja alan lehtien palstoilla näkymisellä on selkeä vaikutuksensa Laulu-Miesten julkisuuskuvaan ja tunnettuuteen. Moderni konserteissa kävijä haluaa kuulla ja katsoa huolellisesti valmistautunutta esiintyjää. Tehtävänsä hallitseva laulaja saa myös kontaktin kuulijaan.

Parhaimmassa tapauksessa konserttilipusta maksanut asiakas kokee elämyksen ja haluaa palata kuoron konsertteihin uudelleen. Lau-

lu-Miesten neuvotteluasema konserttijärjestäjien ja muiden kuoron palveluksia käyttävien tahojen kanssa varmistuu ja kohenee. Menestyminen avaintoiminnoissa, lavoilla ja studiossa sataa lopulta jokaisen jäsenen laariin, kun laulukunnan mahdollisuudet subventoida muun muassa omarahoitusosuuksia varmistuvat ja laajenevat.

YHTEINEN TAHTOTILA

Laulukunnan 100-vuotishistoriateoksen tekijä *Antti Häyrynen* kirjoittaa vuonna 2014: ”Laulu-Miehet on satavuotisen taipaleensa lopulla palannut kiintoisalla tavalla ihanteisiin, jotka hallitsivat toiminnan alkuaikojä.” Samalla hän siteeraa puheenjohtaja *Markku Ruudun* ajatuksia Laulu-Miesten johdon tehtävästä ja kuoron tarkoituksesta, jonka hän näkee poikkeavan 1960-90 -lukujen näkemyksistä: ”Korporatiivisen johdon keskeinen tehtävä on turvata toimintaedellytykset instrumentille, jota laulunjohtaja voi soittaa”, ja ”Laulu-Miesten olemassaolon oikeutus numero yksi on korkeatasoisen musiikin esittäminen.”

Huoneentauluksi käyvä linjaus ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys eikä se välttämättä kulje perintönä menneisyydestä ja jatku hallitusten vaihtuessa. Missä määrin laulukunnan säännöissä sen musiikillisesta toimintakäskystä on mahdettu tinkiä jäsenten viihtyvyyden ja hyvinvoinnin kuvitelluksi edistämiseksi esimerkiksi niiden noin kolmenkymmenen vuoden aikana, jotka edelsivät omaa aikaani? Mitä on ajateltava niistä sotamiesneuvostoja

muistuttavista toimikunnista, joissa tietämättömyyden tuomalla itsevarmuudella on tartuttu Laulu-Miesten taiteellisen toiminnan peräsimeen?

Hallinnollisen ja taiteellisen johdon vastualueet sekoittuivat pahasti esimerkiksi Martti Turusen 35 vuotta jatkuneen johtajakauden jälkeen. *Ilkka Kuusisto*, joka 1968-75 seurasi Turusta Laulu-Miesten johtajana on kertonut kuoron johdon kyseenalaistaneen suurin piirtein kaiken mitä hän laulunjohtajana esitti: ”Ollessani L-M:n johtajana, huomasin nopeasti, ettei laulunjohtajalle ollut sijaa ohjelmiston suunnittelussa taikka lavalla. Kamppailtuani jonkin aikaa ohjelmistovalinta- ja esittämiseen liittyvissä kysymyksissä, annoin lopulta periksi ja aloin muun muassa johtaa niin kuin miehet lauloivat.”

Erityisen herkkä on taiteellisen johtajan ja hallituksen puheenjohtajan välinen suhde. Tämän suhteen tärkein osa-alue on yhteisymmärryksen jatkuminen musiikillista toimintaa koskevista linjauksista. Vuosittain päivitettävä ja hallituksen hyväksymä pitkän tähtäimen suunnitelma on taiteellisen johdon ja kuoron hallituksen välinen sopimus. PTS-linjausten sisäistämisen tulee näkyä toimintaa ohjaavana *tahtotilana*. Erityisen tärkeää on varmistaa tietoisuus ja ymmärrys tästä tahtotilasta silloin, kun laulukunnan puheenjohtaja vaihtuu. Hankkeiden menestys, työrauha ja korporatiivinen hyvinvointi turvataan parhaiten, kun molemmat, taiteellinen ja hallinnollinen johto voivat yhdessä ja yksimielisinä perustella lähitulevaisuuden tavoitteita laulajille.

Musiikillinen toiminta Laulu-Miehissä otti uusia kierroksia 2010-luvulle tultaessa. Säännöllinen levytystoiminta alkoi hallita vuosikelloa. Pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen tallennustyö toi laulajan silmien eteen uuden tiekartan toisensa perään. Tuskin yhdeltä musiikilliselta matkalta oli selvitty, kun miehiä alettiin valmistella seuraavalle; riutuneelle ja aika ajoin raskaastikin kapinoivalle miehistöille ei palautumisaikaa juuri suotu seuraavan matkan lastauksen ollessa jo täydessä käynnissä.

Aivan tosissani uskoin välttävänä suurimmat protestit valitsemalla musiikkia, jota Laulu-Miehet on itse omiin kirjoihinsa painattanut, mutta ei koskaan laulanut. Onhan Laulu-Miehet kolmessa maankuulussa niteessään onnistunut julkaisemaan poikkeuksellisen elinkelpoisia, entisten taiteellisten johtajiensa, ennen muuta *Martti Turusen* valikoimia ja tilaamia lauluja.

Eino Linnalan mieskuorotuotanto – josta

L-M on julkaissut kirjoissaan 29 laulua - oli juuri tällainen, suuri ohjelmistokokonaisuus, jonka taiteellistekninen taso on vertailukelpoinen kaikkein merkittävimpien mestareidemme töiden rinnalla. Harmoniat ovat kesyjä kolmi- tai nelisoinnun käännöksiä kaukana myöhempien aikojen polytonaalisuudesta, riviteknisistä kombinaatioista tai atonaalisista klusterkentistä puhumattakaan.

Laulu-Miesten 1930-luvulla kunniajäsenekseen kutsuman Eino Linnalan tuotannon valinta yhdeksi 2010-luvun musiikilliseksi painopistealueeksi oli kuitenkin osalle laulajista kuin *Obama* republikaaneille. Eräskin sui vaantunut kieltäytyi ehdottomasti viettämästä viimeisiä vuosiaan Linnala vierellään - päättäväisesti vain takki niskaan ja ovesta ulos. Ja niin ratsasti vuosikausia korporaatiota palvelleet laulajaveli kohti auringonlaskua. Sama veren maku suussa -performanssi muunnellineen toistui Erkki Melartinin ja Erik Fordellin

Suomessa syntynyt -levyn nauhoitus Kauniaisten Nya Paviljongen -salissa 2017

Helge Körvits avaa Laulu-Miesten ääniä YLE Studio M2:ssa

tuotantoihin tartuttaessa. ”Loputtomista kulttuuritekolevytyksistä” ja niiden mukanaan tuomista ”pikkurauksista, jotka eivät tyydytä yleisöä eivätkä laulajaa” haluttiin eroon.

”Olet väärässä kuorossa!” *Markku Ruudun* (puheenjohtaja 2008-17) heitto pitkään ja sitkeästi ”ylimitoitettua musiikillista kunnianhimoa” protestoineelle hallituksensa jäsenelle oli selväsanaainen signaali muuttuneista ajoista. Laulukunnan taiteellisen toiminnan päivittäminen aikataulutetuksi ja tavoitteelliseksi merkitsi monelle valintatilanteeseen joutumista.

Voimavaransa oli arvioitava uudelleen: riittävätkö taitoni ja sitkeyteni ponnistella uudistuvan repertuaarin opettelemiseksi ja esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi, kun jo pelkkä stemmojen opettelu vie pitkiksi ajoiksi pois mukavuusalueelta: mahdollisuudelta laulaa tuttua stemmaa sydämensä kyllyydestä!

Kun yksi kymmenen laulun satsi on saatu opetelluksi ja nauhoitetuksi odottaa seuraava samanlainen valmiina nuotistossa. Vauhdissa ei pysy mukana ilman omaa työtä harjoituksen välillä.

Eino Linnala, Mieskuorolaulut purkissa:
Jukka Nerg 1b, Yrjö Ojala, 1b, Eero Läikkö 2b,
Heikki Pelkonen 1b, Heikki Aspiala 2t

Suomen Yleisradion, Alba Records -levy-yhtiön ja lopulta rahastojen mukaantulo antoivat menossa oleville hankkeille niiden kipeästi kaipaamaa katu-uskottavuutta - eikä vähiten laulukunnan sisällä. Olihan projektien alas noteerauksesta ehtinyt kehkeytyä jo pieni-muotoista kansanhuvia laulajien keskuudessa.

Erkki Melartin, Kaikki mieskuorolaulut, julkistus 2021. eturivi: Risto Pulkka 1b, Antti Kinnunen 1t, Mikko Hintsala 1t, Tom Ramberg 1b, Heikki Tuominen 1b. Toinen rivi: Ilkka Kerola 2t, Teo Merras 1b, Jukka Matula 2t, Matti Hyökki, Petri Ruutu 1b. Takarivi: Keijo Räikkönen 2b, Asko Leppilampi 2b, Eero Katajavuori 2t, Veli-Pekka Talvela 1b, Matti Koljonen 1b, Jan Henriksson 2t

Hallituksen kompuroinnissa kahdessa peräkkäisessä haussa 2018-19 Svenska kulturfondenin kanssa etukäteen puhuttujen apurahojen käyttöön saamiseksi oli kiusallista tarkoitushakuisuutta. Avustusten tulematta jääminen lisäsi löylyä protestoijien kiukaalle ja hallitusjohto sai tilaisuutensa kehottaa minua miettimään ”plan B:tä”. Kuullessani vielä suunnitelmista vaihtaa taiteellinen johtaja

aloinakin tuntee itseni aivan 1970-luvun Ilkka Kuusistoksi.

Yli satavuotiaan laulukunnan pitkittyneiksi kasvukivuiksi, haluttomuudeksi ja kyvyttömyydeksi tehdä ero jalometalli- ja lasihelmi-projektien välillä itselleni selittämä liikehdintä rauhoittui vasta 2021 *Veli-Pekka Talvelan* hallituksen aloitettua työnsä. Rahoituksen lukot avautuivat ja levytykset pääsivät etenemään suunnitellusti.

SOLISTIT, KVARTETIT, AVUSTAJAT

Rivistä yleisön eteen nousevat Laulu-Miesten omat solistit ja kvartetit kantavat aivan erityistä musiikillista vastuuta ja ovat kuorolle kallisarvoinen voimavara. Haastava laullinen luottamustehtävä vaatii tietysti äänellisiä kvaliteetteja, mutta ennen muuta kykyä nousta solistiosuuden edellyttämälle ilmaisun tasolle. Parhaimmillaan taitavan solistin tai kvartetin esityksestä muodostuu yksi konsertin kohokohdista. Stemmastaan ulos astuva yksittäinen laulaja tai kvartetin jäsen antaa aina kasvot soimaan lähtevälle sävellykselle. Onnistuneimmillaan ”oma poika” nostaa jokaisen lavalla olevan itsetuntoa ja täydentää samalla ainutlaatuisella tavalla kuulijan konserttikokemusta.

Osaavien solistien ja kvartetien ansiosta konserttien ohjelmistoja voidaan pitää monipuolisina ja kiinnostavina. Solistit ja pienryhmät jalostavat mielikuvaa Laulu-Miehistä taiteellisenä instrumenttina ja nostavat kuoron arvostusta. Käsitellyn ajanjakson solisti- ja kvartetitehtävissä ovat laulaneet tenorit *Mikko Hintsala, Juha Lappalainen, Perttu Mellin, Mikko*

Niemikorpi, Tuomo Sankola, Pekka Siltala, baritonit *Pekka Laakso, Lauri Lehtikangas*, basso *Eero Lääkkö* ja kvartetit *Black Horse, Too Many Brothers* sekä *EKO*.

Laulajan saamat solistitehtävät saattavat aiheuttaa myös lieveilmiöitä, kun alun perin kuorolaisena laulukuntaan liittynyt jäsen alkaakin nähdä itsensä muuttuneessa valossa. Roolista solistina voi tulla ainoa peruste pysyvä ryhmässä. Pettymys tulematta jääneistä sooloista onkin johtanut eriasteisiin kuuhuntoihin, joiden aikana en aina ole ollut varma siitä, ilmestyykö laulaja konserttilavalle ja levytysstudioon ollenkaan. Omien valmiuksien liioittelu ja oman korvaamattomuuden demonstrointi on turhauttavaa koko laulukunnalle; julkiselta myötähäpeän tunteelta on vaikea välttyä. Terveellä itsetunnolla varustettu laulaja, joka solistitehtävistä sokaistumatta ymmärtää vastuunsa myös stemmansa laullisena mallin antajana on toiminnan arvokas tukipilari. Turvatakseni instrumentin toimintakyvyn olen päättänyt käyttämään ulkopuolisia avustajia tavoitteiden ja projektien

EKO-kvartetti: Asko Leppilampi 2b, Teo Merras 1b, Mikko Hintsala 2t, Antti Kinnunen 1t

ratkaisevissa käänteissä.

Mieskuorogalleriaan tehtyjen levyjen solistit ovat kansallisia oopperan ja liedin ammattilaisia, joiden tuoma lisäarvo nostaa levytetyn ohjelmiston kiinnostavuutta paitsi kansallisesti myös kansainvälisesti. Joulukonserttien ja -levyjen solistit ovat olleet poikkeuksetta laulumiehiä omasta joukosta.

Laulu-Miehille omistettuja sävellyksiä sisältävällä Suomessa syntynyt -levyllä solistioituksia laulaa baritoni *Jaakko Kortekangas*. Linnala-Melartin-Fordell -suurhankkeessa Kortekankaan lisäksi solisteina laulavat tenori *Tuomas Katajala*, baritoni *Aarne Pelkonen* ja basso *Matti Turunen*.

Vuosikymmenen vaihteen 2020-2022 maailmanlaajuinen koronapandemia osui Laulu-Miehiinkin. Harjoituksia eri tavoin suitsineet karanteenit ja yleinen varovaisuus alkoivat näkyä myös miesvahvuudessa. Erityi-

Matti Hyökki ja Aarne Pelkonen

Korona-ajan harjoitukset turvavälein

sesti tenoriäänät menettivät kokeneita ja taitavia laulajia. Kaiken kaikkiaan rivistä katosi lähes neljännes laulajista. Täydennystä alkoi kuitenkin tulla pian. Juhlavuotta 2024 aloitettaessa on ehditty kirjata jo lähes parikymmentä uutta Laulu-Miestä.

Helge Körvits, yli kaksikymmentä vuotta Laulu-Miesten äänenhuollosta vastannut ammattilainen, kuoronjohtaja ja sopraano joutui tässä poikkeustilanteessa lopettamaan. Kuoron taloudelle tärkeiden joulukonserttien järjestämisen tultua jälleen mahdolliseksi ja niiden onnistumisen varmistamiseksi tarvittiin ulkopuolista avustajavoimaa. Studiotyön jatkaminen edellytti sekin tukitoimia stemmojen välisen balanssin korjaamiseksi. Ammattitaitoisina avustajina ovat toimineet tenorit *Joel Bonsdorff*, *Tatu ja Nüilo Erkkilä*, *Joel Ward* ja *Markku Pihlaja* sekä baritonit *Jasper Leppänen*, *Paavo Hyökki*, *Henri Tikkanen* ja *Veikko Vallinoja*. Stemmaharjoittajaksi ja laulajaksi ykköstenoriin kiinnitettiin syksystä 2023 alkaen Viipurin Lauluveikkojen varajohtaja, musiikinopiskelija *Aarni Hyökki*.

TAITEELLINEN JOHTAJA

Musiikilliset valinnat ovat osa johtajan sydänpöytäkirjaa. Niitä pitkin virtaa taiteellinen motivaatio, ne lataavat akkuja yhä uudelleen, ne ovat johtajan työnäky. On valintoja, jotka tiedän löydöiksi ja laulukunnan valmiudet huomioon ottaen mahdollisiksi toteuttaa. Tavallisesti ja oikeastaan säännönmukaisesti johtajan työnäky ja motivaatio tarttuvat myös kuoroon – ainakin osaan siitä.

Runsas neljännesvuosisata Laulu-Miesten johtajana on muuttanut minua. Enää en tarvitse valinnoilleni sataprosenttista kannatusta. Uskon tähteeni ja seuraan sitä. Enää en hermostu oppositiosta. Olen alkanut metelöidä

YLE Studio M2:ssa Antti Kinnunen 1t, Jukka Matula 2t, Helge Körvits, Heikki "Lukko" Lindholm 2t

harjoituksissa. Aika ajoin kadun kielenkäyttöäni ja poden siitä moraalista krapulaa. Menneinä vuosikymmeninä, entisessä elämänsäni en juurikaan korottanut ääntäni. Kerran 80-luvulla, silloisen nuorten miesten kuoron harjoituksissa menetin malttini niin, että minun oli lähdettävä ulos salista. Hengitykseni ei ollut tasaantua millään ja takaisintulo musiikkisaliin otti reippaan tovin. Palattuani ei loppuillan harjoituksesta tahtonut tulla mitään, otteeni työhön oli tipotiessään. Sen jälkeen päätin hillitä itseni, olin sitä mieltä, etten osaa kiivastua hallitusti.

Nyt on toisin. Vuodet ovat tehneet teh-

Matti Hyökki

tävänsä. Työnäkyeni on kirkastunut ja näen sen rannattomuuden. Taistelen vimmaisesti päästäkseni kulloisellakin purjehduksella määräsatamaan. Vartioin lastia lokeilta ja muilta saalistajilta pitääkseni sen käsissäni alkuperäisenä ja turmeltumattomana. Ovathan Laulu-Miesten viime vuosikymmenen projektit herättäneet myös muita samoille apajille, ja myös muut kuin mieskuorot seuraavat toimiamme. Niistä on kiinnostuttu tavalla, joka kertoo, että taiteellisen kompassimme suuntimat ovat kohdillaan. Käsikirjoituksista puhtaaksikirjoittamieni, kriittisessä harjoitus- ja tallennusvaiheessa olevien nuottisivujen leviämistä on pyritty estämään sulkemalla niitä ulkopuolisten katseilta. Varmistaaksemme ohjelmistollisen ensiyönoikeutemme olemme joutuneet aikaistamaan mm. levytyksiä edeltäviä harjoituskonsertteja, jotta mahdolliset

ensi- ja kantaesitykset on ehditty kirjata Laulu-Miesten nimiin.

Reippaat kymmenen vuotta purjehdusta tuntelemattomilla musiikillisilla merillä - tai raatamista suolakaivoksilla, riippuen siitä, kuka puhuu - on huipentunut 115 kaanonin ulkopuolelle sysätyn mieskuorolaulun levyttämiseen ja nuottipainosten julkaisuun.

Välillä on vedetty henkeä kantaesittämällä *Mikko Heiniöltä* Suomi 100 vuotta -juhlakonserttiin vuonna 2017 tilattu Amen mieskuorolle ja putkikellolle. Samana vuonna julkaistiin Laulu-Miesten tilaamia ja sille omistettuja sävellyksiä sisältävä, Suomessa syntynyt -levy. Kolmas joululevy, Taas kaikki kauniit muistot saatiin myyntiin 2019.

Lähes parinkymmenen uuden laulun harjoittaminen levytyskuntoon yhdessä laulukaudessa on tietysti käynyt työstä. Stemmahar-

joittelun tehostamiseksi toimitetut digitaaliset Mp3-opetusraidat ovat olleet kuumeisessa käytössä. En millään haluaisi hyväksyä vuosien painoa yhdenkään laulajan harteilla silloin, kun se rakentaa esteitä muistamiselle, oppimiselle, oivaltamiselle, ymmärtämiselle, äänentuottamiselle, kuulemiselle tai näkemiselle. Sitä mukaa kun Laulu-Miesten kunto on noussut ja yleisön sekä tilaajien arvostus

Juri Nitta, Chifuru Matsubara

kohonnut, olen entistä vakuuttuneempi laulukunnan merkityksestä ja tehtävästä lavoilla ja studiossa - kirjojen painamisen ohella.

Kuin paremmankin kuntokuurin läpikäyneenä laulukunta on solakoitunut, asenteiltaan notkistunut, utelias, innostunut, halukas ja mikä parasta, musiikillisesti kunnianhimoinen ja nälkäinen. Puhtaana miehistöaloitteena on syntynyt muun muassa 40 laulun laulajamerkki -kokonaisuus, jonka säännöllisiä harjoituksia viskaalit alkoivat vetää vuoden 2023 alusta. Jonkin aikaa on kuulunut myös puheenvuoroja, joissa haluttaisiin kaivautua syvemmälle suomalaisen musiikin historiaan jatkamalla mieskuorogallerian kokoamista. Onhan miesäänisen ohjelmistomme sienirihmasto tiheä, omaääninen ja kasvultaan värikäs.

Matti, Laura, Anna-Kaisa, Tuomas

PENKALTA PÄÄTEILLE

Ensilevytykset ja siten pohjat kolmen suomalaisen säveltäjän mieskuorotuotannoista tehnyt Laulu-Miehet on prenikkansa ansainnut. Levytyksiämme arvioidaan medioissa ja profiilimme kansallisena kuorovaikuttajana on päivittynyt. Choralworks.fi -verkkokauppa huolehtii Melartin- ja Fordell-nuottien myynnistä. Tiedotajamme *Asko Leppilampi* ja tehtävässä 2024 seurannut *Mika Mäkinen* yhdessä *Jan Henrikssonin* kanssa ovat pitäneet sosiaalisen median ajan tasalla kertomalla monipuolisesti ydin toiminnastamme. Konserteista raportoinnin ohella levytyksien raidoista tehtyjä kymmeniä videoita esittelee ainutlaatuinen Laulu-Miesten Levyhylly.

Kansallisen mieskuorokirjaston kokoaminen on kesken eikä tietysti koskaan valmistukaan. Sen kartuttamiseen ovat innostaneet toistuvat elämykset tyhjiin ammentamattomien taidearteiden äärellä. Koossa on jo nyt koko läntisenkin maailman mittakaavassa hämmästyttävä määrä sävellyksellisesti täysipainoista, lakastumatonta kuorolyriikkaa täynnä sanan ja sävelen ilmaisuvoimaa, universaalia ihmisen iloa, itkua, tuskaa, uhoa, hikeä ja kyyneleitä. Digitaalisessa muodossa ja nuotinnettuina on runsaassa 40 vuodessa julkaistu lähes 500 suomalaista mieskuorolaulua.

Lähimenneisyyden taiteelliset näytöt riittävät pitämään laulukunnan nimen vuosikymmeniä hakukoneita käyttävien alan miesten ja naisten, tutkijoiden, konserttijärjestäjien, managerien ja mieskuoromusiikin ystävien näytöillä.

Laulu-Miehet Helsingin Musiikkitalossa

Lähteitä:

1. Heikki Poroila, Tuntematon Erkki Melartin. Esitelmä Erkki Melartin-seuran syyskokouksessa 30.11.2016.
2. Antti Häyrynen, Laulu-Miesten vuosisata 1914-2014. Toim. Tuomas Kaleva. SKS Helsinki 2014.

3. Tuire Ranta-Meyer, Erkki Melartinin elämänvoima kumpusi säveltämisestä. Itä-Savo 2004.
4. Matti Hyökki, Hiilestä timantiksi. Sibelius-Akatemia 2003.
5. Erkki Salmenhaara, Melartin, Erkki (1875-1937) Kansallisbiografia-verkkojulkaisu 6.9.2001.
6. Kjell Lolax, Tonsättaren Erik Fordell, Pro gradu -avhandling i musikvetenskap. Åbo Akademin 1985.
7. Erik Fordell, En musikers minnesbilder. Österbottens Tidning 1981.
8. Otavan Iso Musiikkietosanakirja. Kustannusyhtiö Otava 1977.
9. Kuvat Laulu-Miesten kuva-arkisto

SATAKYMMENTEN LASISSA!

A lun perin Ylioppilaskunnan Laulajista ja Suomen Laulun mieslaulajista koottu Laulu-Miehet on tänä päivänä monen nuoremman kuoron myöhempi sulatusastia, ja useimmiten päälimmäisenä kelluu sulaa jalometallia. Pelkkä kuulokuva eli yhtenäinen harmoninen mehevä sointi jo riittää nautinnoksi. Historiaa kuorolla piisaa, kun vanhimmat sävelmät ovat 1400-luvulta, ja ovathan kuoro ja sen laulamat teokset olleet 1900-luvun alkupuolella vahvistamassa suomalaista mieskuoropirintettä ja juhlistamassa itsenäisen Suomen syntyä. Aikuisten miesten yhteislaulussa on juuri se ponsi, jota 20. vuosisadan alun säveltäjät sointiinsa tavoittivat. Mieskuoro tarpoi marssit ja päätökset ajan hengen mukaisesti ja herkistyi serenadien kohdalla jopa niin, että yksityinenkin ihminen, kuten kuuluisa turkulainen laulajatar, tilasi itselleen kuoroserenaadin 20-vuotiaalta Erkki Melartinilta.

Se, joka väittää mieskuorolaulua harmaaksi alueeksi, ei ole tutustunut taidemuotoon ensinkään. Tai jonka mielestä mieskuoro puhkeaa aidoimmilleen vain kapakassa, mihin saksalainen perinnekuvaso nämä oluesta laulavat veikot sijoittavat. Totta on, että 1800-luvun alun Saksassa miesporukoille tehtävät sävellykset olivat usein harrastelijoiden käsialaa ja kajautettiin puisten kolpakkojen ääressä liedertafeleissa eli lauluilloissa, mutta Suomeen 1830-luvulla muuttanut Fredrik Pacius ohjasi miesten yhteislauluperinnettä ruotuun jo 1838 perustamalla Akademiska Sångsällskapet, sittemmin Akademiska

Sångföreninginä tunnetun.

Laulu-Miesten matka vuodesta 1914 Armas Maasalon käsistä Matti Hyökin paimentamaan 110-vuotiaaseen on täynnä äärimmäisen kiinnostavaa kulttuurihistoriaa, jota myös kirjallinen lahjakkuus tohtori Hyökki viljelee useiden johtamiensa levytysten taustateksteissä. Mikä kuhina onkaan käynyt 1900-luvun alun sävellyspiireissä! Jokainen sinfonikkokin taisteli saadakseen mieskuorolaulunsa esille, ja useimmat osallistuivat suosittuihin Ylioppilaskunnan Laulajien tai Muntra Musikanter -mieskuoron järjestämiin sävellyskilpailuihin. Sibeliuksen hävisi Rakastava-sarjallaan Emil Genetzille, ja Erkki Melartin sai vain kakkos- ja kolmosijoja lauluillaan, joista tuli suomalaisten mieskuorojen laatuohjelmistoa. Ja jokainen laulu vielä arvosteltiin sanomalehdessä erikseen. Intoa ei puuttunut – saatuaan sävellystilauksen mieskuorolta Melartinkin sai teoksensa valmiiksi jo heti ylihuomenna.

Jotkut keräävät postimerkkejä, jotkut Coca-Cola-tölkkejä (kokoelmani oli upea erilaisine teemakuvineen!), jotkut taas tiettyjen säveltäjien kokonaisia mieskuorotuotantoja. Matti Hyökin keräilykohde on mittaamattoman arvokas aarreaitta, eikä vähiten levyjen jo mainittujen värikkäiden ja elävöittävien myös musiikillista analyysia sisältävien esittelytekstien ansiosta. Lukiessa mieleen kuvastuvat Helsingin yliopiston juhlasali, Suomen Kansallisteatterin vihkiäiset, Sortavalan laulujuhlat, Suomen Esperantoliiton 2. vuosikokous, ja innokas Larin-Kyösti joka hoputtaa Me-

lartinilta tekstinsä mieskuoroversiota: ”Laita nyt pian vappulaulu valmiiksi!” Kaikesta tästä haluaa kuuntelija tietää lisää!

Matin upeita löytöjä kuoroelämällemme ovat säveltäjät Eino Linnala ja Erik Fordell, joiden nimet eivät tule kovin usein vastaan. Melartinin oppilas Linnala toki kunnostautui myös sinfonikkona ja naiskuorosäveltäjänä ja erityisesti pedagogina, mutta Laulu-Miesten kolme levyllistä hänen mieskuorolaulujaan ovat upea saavutus. Keski-Pohjanmaalla syntynyt ja sinne palannut kulttuuripersoona Fordell, mm. Aarre Merikannon oppilas, oli varsinainen vauhtiveikko - 47 sinfoniaa ja yli 1400 muuta teosta, joita luodessaan hän myös toimi ravintolamusiikkona, myymäläapulaisena, ilmoitusmyyjänä ja pakinoitsijana. Lähes kuuden vuosikymmenen ajan hän koulutti Kokkolassa uusia muusikko- ja kuorosukupolvia. Aivan uutta tietoa - kiitos Laulu-Miesten! Rondo Classic -lehti valitsi helmikuussa 2023 Laulu-Miesten Fordell-levyn Armaan läheisyys Kuukauden levyksi. Ja Melartinia lauletaan varmasti paljon ensi vuonna, jolloin hänen syntymästään tulee kuluneeksi 150 vuotta.

Suomi on kuorolaulun maa – mm. 123 mieskuoroa – ja pääkaupunkiseudulla hyöriivistä kuoroista löytää kuorolaulaja aina tuttuja. Niin löytyy Laulu-Miestenkin riveistä: lasteni isosetä, kuorokaverini aviomies, toisen kuorokaverin pikkuveli, poikani kummisedän serkunpoika, entinen työkaverini naapuriosastolta, lasteni koulukavereiden isä... Mutta se ei ole ainoa syy miksi joka vuosi odotan Lau-

lu-Miesten jouluisia konserttia hartaasti. Syy on se perinteen, kypsän soinnin, elämänkokeumuksen, yhteenkuuluvuuden, hurtin huumorin ja lämpöä huokuvan asenteen yhdistelmä, joka rauhoittaa ja päästää irrottamaan turhasta. Kaiken lisäksi kuoro pysyy joulunakin nykyajan tasalla uusine lauluntekijöineen kuten esimerkiksi Paula Vesala ja Jiri Kuronen, joiden teoksia talviset sovittajat Nietos, Schnee ja Kaplas virittelevät.

Rakkain muisto kuorolaulun voimasta liittyy appeeni Heikki ”Retu” Kiviseen, joka oli kakkostenori ensin Polyteknikkojen Kuorossa 13 vuotta, sen jälkeen myöhemmin Laulu-Miehissä. Vuosi on 1995, parantumaton melanooma on vienyt laulumiehen jo alkutalvesta puoliuneen, kotona hän makoilee sohvalla eikä enää vaihda kuin muutaman sanan. Helmikuussa Laulu-Miehet matkaa Tampereelle konserttia pitämään, ja Retulle tästä mainitaan. Yhtäkkiä hän nousee sohvalta, pakkaa frakin ja nuotit, järjestää itsensä kuororeissuun, laulaa konsertin ja palaa takaisin sohvalle, vaikenee tuntien ehkä haurasta tyytyväisyyttä. Maaliskuussa laulaja jättää meidät kaikki. Antoiko voimat velvollisuudentunto, oma lauluveljien yhteisö, vai kenties musiikki? Aina kuoro yhtä miestä kaipaa.

Lämpimät onnittelut 110-vuotiaan Laulu-Miesten kuoroveljille ja suuresti arvostamalleni johtajalle!

*Anu Jaantila,
musiikkitoimittaja, kirjailija*

LAULU-MIESTEN LEVYTYKSET 2011-2024

EINO LINNALA MIESKUOROLAULUT I
äänitetty YLE M2-studiossa 28.–29.1.2011
ja 27.–28.1.2012

EINO LINNALA MIESKUOROLAULUT II
äänitetty YLE M2-studiossa 2.2., 9.2.2013
ja 1.1., 31.1., 27.5.2014

EINO LINNALA MIESKUOROLAULUT III
äänitetty YLE M2-studiossa 27.1.2012,
31.1.2014 ja 14.–15.11.2015, sekä
Nya Paviljongenissa Kauniaisissa
11.–12.11.2016

SUOMESSA SYNTYNYT 2017

Äänitetty Nya Paviljongenissa Kauniaisissa
1–2.4. ja 8.–9.4.2017

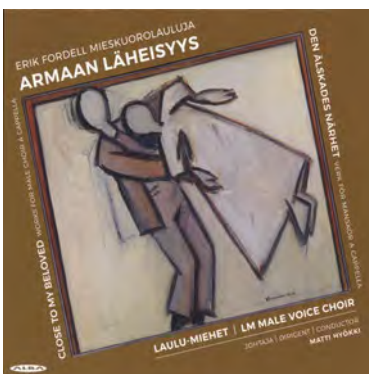
TAAS KAIKKI KAUNIIT MUISTOT

Joululevy, äänitetty Riihimäen varuskunta-
kirkossa 26.–27.1.2019

ERKKI MELARTIN MIESKUOROLAULUT

Äänitetty Riihimäen varuskuntakirkossa
9.–10.10.2021

ARMAAN LÄHEISYYS

(Erik Fordellin mieskuorolauluja),
äänitetty Riihimäen varuskuntakirkossa
1.–2.2.2020, 9.–10.20.1921 ja 29.–30.10.2022

JUHLAT MAALLA JA MERELLÄ.

Yritystilaisuudet ja perhejuhlall onnistuvat meillä kokonaisvaltaisesti pienille ja suurille ryhmille.

Tilausravintola Laulu Kampissa tarjoaa ryhmille tyylikkää juhlatiloja ympärivuotisesti häihin, muistotilaisuuksiin, kokouksiin ja yritysjuhliin.

Katso royalline.fi ja ravintolalaulu.fi ☎ 0207 118 333

Royal Line
Est. 1945

Ravintola
Laulu

LISÄKSI TÄTÄ JULKAISUA ON TUKENUT

LähiTapiola Pääkaupunkiseutu

